DE CANONIBUS
VULGO
APOSTOLICIS
AD EDITAS JAM VENDICIAS
SS.M CYPRIANI AC FIRMILIANI.
E T
DE PAPÆ JUDICIO
COMPARATE
AD CONCILIUM
Pro vendicando S. Augustino a tergiversationibus nuperrimi Defensoris Declarationis Gallicanæ

DISSERTATIO
DUABUS EPISTOLIS COMPREHENSA,

ALTERA CRITICA

R. P. CONSTANTINI ROTIGNI
Monachi Cassinensis in Ravennati Monasterio
S. Vitalis Sac. Canonum Interpretis.

ALTERA APOLOGETICA

R. P. RAYMUNDI MISSORII
Minoritæ pro Ser.ma Venetorum Rep.
Revisoris Publici.

VENETIIS CIↃIↃCCXXXIV.
Apud FRANCISCUM PITTERIUM Bibliopolam ad Signum
Fortunæ Triumphantis.
SUPERIORUM FACULTATE.

VIRO SAPIENTI,

EMUNCTÆQUE NARIS CRITICO

PATRI RAYMUNDO MISSORIO

CONSTANTINUS ROTIGNIUS

Monachus Caſſinenſis

S. P. D.

MIraberis, Vir doctiſſime, & merito ſane miraberis, quod ego de Libro Tuo, quem aliquot abhinc menſibus publici juris feciſti, judicium nunc ferre, deque eo ad Te ſcribere non verear, qui nullo hactenus Tecum officii genere coniunctus, Tibi ne de nomine quidem innotui. Qui enim in tui notitiam venire potui, homo tardioris ingenii, doctrinæque prope nullius, nulla omnino re clarus? At mirari profecto deſines, ſi id tribuas, ut certe tribuas velim, humanitati, veræque Sapientiæ tuæ, qua fit, ut cum Tu, & facultate latinæ orationis, & eruditionis copioſo delectu, judiciique acumine plurimum valeas, nihilo tamen minus de Te ipſo ſentias quam demiſſe. Quod ego animadvertens in hac ipſa Lucubratione tua, & præcipuo iſtud loco inter laudes tuas ponendum exiſtimo, atque inde, ut ad Te has qualeſcumque litteras fidenter darem, liberum mihi eſſe intelligo. Confidentiorem denique id etiam facit, quod non reprehendendi ſtudio

 inci-

incitatus (a quo longe abſum, exiguitatis meæ bene conſcius) ſed ductus voluntate diſcendi, eripſi mihi per Te ipſum velim ex animo ſcrupulum quemdam, qui adhuc impedit, quo minus manibus,pedibuſque in tuam ſententiam ipſe deſcendam. Accipe igitur, quod res eſt, atque æqui, bonique fac, ut Te decet ornatiſſime Pater, ſcribentis licentiam. Jam diu erat, ex quo de laudatiſſimo Opere tuo, quo perennem (haud ego fallor) nomini tuo celebritatem peperiſti, acceperam per litteraria, ut aiunt, folia, quæ iſthinc Albritius per hebdomadas ad Nos mittit, cum tandem ſub Auguſti finem huc allatum, mihi commodatum eſt ad legendum. Quamvis autem ad lectionem illius, animum (quod ingenue fateor) valde præiudicatum attulerim; nec enim michi imperare poteram, ut ea de re dubitarem, de qua ne ab iis quidem eximiis Viris dubitatum noveram, quorum maxime intererat; nihilo tamen ſecius ratiocinationes tuæ, atque obſervationes me non modo ad adſentiendum moverunt, ſed valide etiam permoverunt adeo, ut, ſi obiectas difficultatum nubeculas omnes ea claritate, ac vi diſſipaſſes, qua ad oculum demonſtraſti rem Tibi ad probandum propoſitam, vix quicquam putem in Tuo Libro ab ullo Critico, niſi multum moroſus ſit, poſſe præterea deſiderari. Nam quod ſingularum vim attinet coniecturarum, nec vacat quærere, nec libet; nec minutiora quædam moror, quæ fortaſſe non omnibus probabuntur, cum ex hiſce ſumma rei minime

me pendeat. Verbo, Tecum jam propemodum ſentio, quoad. νοθείαν Epiſtolarum, quæ hactenus Sanctiſſimis Firmiliano, ac Cypriano vulgo tributæ ſunt, Tibique multum debere cenſeor univerſos Eccleſiaſticæ hiſtoriæ ſtudioſos, ipſoſque Theologos, quod Tu unico veluti ictu plurimarum caput ſucciderit difficultatum, quibus eos tollendis diu multumque adlaborare oportebat. Sed negotium faceſſunt, cum nonnulla ex iis, quibus enodandis manum adhibuiſti, tum aliud potiſſimum, quod neſcio qua de cauſa ne attigiſti quidem; quodque mihi idcirco in oculos incurrit ſtatim, quod cum ea diſciplina coniunctum ſit, quam ego junioribus hic Monachis ex officio trado. Cathedram ſcilicet teneo, ex qua antiqui, ac recentiores Eccleſiæ Canones Diſcipulis apud Nos præleguntur. Itaque qualecumque iſtud ſit, jam liceat tandem in medium afferre.

Habemus in Canonibus vulgo Apoſtolorum, ut Tu optime noris, Vir multæ, accuratæque Lectionis, Canones XLV. & XLVI. quibus generatim baptiſmus Hæreticorum exploditur. Hactenus autem exiſtimavi, facem mihi præferentibus nominatioribus Criticis, eam Canonum Collectionem vel ſub finem III. ſæculi, vel ſub initium IV. fuiſſe utcumque adornatam; etenim Dallæum, eiuſque Hyperaſpiſtem miſſos facio, quos ad medietatem uſque V. ſæculi collectionis ejus initium trahentes, Beveregius ipſe multis, iiſq. non contemnendis argumentis, ut Docti judicant, confutavit. Exiſtimavi etiam cum Eruditiſſimis

iisdem Viris,per eos Canones exhiberi nobis formam,partim Disciplinæ illius, quæ per universam Ecclesiam quaqua versum diffusam per ea tempora vigebat, partim illius, quæ in aliquibus tantum Provinciis locum habuit aliquando , ut vulgo creditum est de reprobato baptismo , quem Hæretici contulissent . Plura ad hanc rem non addam, nam & Docto loquor , & epistolaris brevitas reliqua jubet omitti . Edoceri itaque velim , qui fieri potuerit,ut isti Canones extarent, si nusquam fuit ante tempora Donatistarum (quæ Tua opinio esse videtur) de Hæreticorum baptismate inter Catholicos ulla contentio . Nam quominus hi Canones , quibus de agimus , tribuantur Synodis sive Iconiensi , sive Synnadensi , si quæ factæ sunt Marcionistarum causa longe ante Episcopatum Firmiliani , vetat primo generalis illa Baptismi hæreticorum reprobatio , vetantque deinde rationes, quæ in supradictis Canonibus afferuntur . Quid ergo dicemus ? An & hos Canones ab aliquo Impostore Donatista fuisse confictos? sed quid, si liquere non possit , hujusmodi Collectionem , Donatistarum schismate posteriorem esse ? Video quid responderi præterea possit , extasse scilicet fortasse (si idipsum dare velis) sub initium IV. sæculi Collectionem aliquam Canonum , sed non inde consequens esse , supradictos duos Canones per ea tempora in ipsa Collectione fuisse contentos , propterea quod subinde ea Collectio nova semper incrementa susceperit . Et re quidem vera nihil certi de numero Canonum

Apo-

Apostolicorum apud vetustiores invenimus. At, nisi hæc responsio Tuo Calculo confirmetur, tuisque illustretur animadversionibus, vereor, ne sit ex earum genere, quibus utimur, cum præsidentes alicui literario certamini (vulgo Conclusioni) difficultatem aliquam, quam diluere omnino non possumus, eludere saltem, vel in speciem, sicque evadere qualicumque tandem ratione conamur. Dubitationis causam non auget, quod Auctor Constitut. Apostolic. lib. cap. 15. ut lego apud Tillemontium Venetæ Edit. tom. IV. pag. 141. baptismum & Ipse generatim reiiciat Hæreticorum; nam Constitutionum illarum & incertior est auctoritas, & origo valde posterior; earum tamen meminisse volui, quod eas Tillemontius, una cum sæpe nominatis Canonibus Apostolicis XLV. & XLVI. in hujus Controversiæ tractatione coniungat. Illud sane dubitandi ansam præbet majorem, quod non videam, qua ratione, si duo illi Canones a Donatistis initium habuerunt, in collectionem Canonum, vulgo Apostolicorum, qua Catholicos usos esse ante tempora Donatistarum concedamus, irrepere deinde potuerint. Canones scilicet Apostolici multo prius apud Græcos vulgati sunt, quam in Latinorum notitiam devenerint. An ergo putandum, tantum valuisse vafritiam Donatistarum (quibus tamen cum Græcis non videtur magnum intercessisse commercium) ut pro antiquis obtruserit, immiseritque in priorem collectionem duos illos canones, qui Disciplinam,

Do-

Doctrinamque inducerent contrariam ei, quæ per omnes Orientis Regiones semper obtinuisset, & hoc præstiterit, nemine Græcorum fraudem detegente, nemine reclamante? An non verosimilius, prædictos Canones idcirco in ea Collectione vel ab initio toleratos, quod eam disciplinam exprimerent, quæ, uti norant, alicubi in Oriente olim fuerat observata? Nec vero secus existimare potuerunt Latini, quando L. priores Canones utcumque tandem admisere. Tu ergo, humanissime Pater, fac, ut sciam, an supradictæ responsioni, quæ mihi in mentem venit, acquiescere oporteat; an vero meliorem a Te me malis accipere, quod gratius certe quidem accidet. Fac etiam, si placet, ut sciam per Te, quid de Tertulliano cogitandum sit, qui lib. de Bapt. c. 15. si fides Tillemontio ibidem pag. 140., idem sensit, quod passim Cypriano tribuebatur, priusquam hac de re ipse scripsisses. Movet enim quam maxime, quod Cyprianus mirifice, ut Tu adnotasti, delectatus sit Tertulliani lectione. Sed de Opere quidem Tuo, quod edidisti, jam plusquam satis. Fortasse autem plura dicere auderem, nisi illius exemplar, cursim a me evolutum, non fuisset statim Domino reddendum. Quod etiam pertinet ad promerendam ex Te veniam, si quid in eius intelligentia a me forte peccatum est.

Liceat vero mihi, sumta jam scribendi licentia, & de altero, quod meditaris edendum, difficultatem unam obiicere, quam nollem a Te

in

in illo intactam præteriri. Optime sane, & laudabiliter facis, quod, postquam Cyprianum purgasti ab ea, qua per iniuriam Donatistarum aspersus fuerat macula, illum præterea Assertorem præcipuum ostendere velis ejus Auctoritatis, quam Nos R. Pontificibus vindicamus. Nec dubito, quin Tibi res prospere cessura sit, cum de eo Patre Sanctissimo agatur, qui pacis Ecclesiasticæ præ omnibus studiosissimus fuit, quique probe intellexit, quid in amplissima *Centri unitatis*, quod ipse commendat, virtute contineatur. At parum tamen profecisse, me quidem judice, Tibi videri debes, pro adstruenda R. Pontificis Infallibilitate, nisi argumentum illud evacues, quod colligit ex Cypriani facto (verum, an falsum sit perinde est) Doctissimus, deque Ecclesia optime meritus Bossuetus, sive quivis alius, qui sub eius nomine librum ante duos annos evulgavit, cui scilicet titulus *Defensio Declarationis* &c. de quo Tu ipse nonnunquam mentionem iniecisti. Continetur autem illud argumentum pag. 262. & seqq. Tom. II. quod hic non exscribo, ne Epistolæ modum excedam. Nec vero ibi prodesse potest acutissima illa Tua, quam ego, etiam veram dico, distinctio Systematis hypothetici ab absoluto. Fac enim, nullum, cui Cyprianus obstiterit, (ut Tu quidem demonstrasse visus es) pro admittendo hæreticorum baptismo a Stephano Papa emanasse decretum; At Augustinus, hypothetice ad minus, emanasse illud, eique Cyprianum assensum denegasse concedit, in eo-

que exusat, quod erraverit Ille, antequam obscura quæstio *tantis altercationum nebulis involuta, ad Plenarii Concilii auctoritatem, roburque perducta est*; ergo existimabat, ait Gallus ille auctor, *ad captivandum intellectum Stephani Papæ Decretum, atque auctoritatem non sufficere*. Quod & insigniori textu Augustini ex Lib. 2. de Bapt. c. 4. 9. ibidem confirmat. Adstipulatur Tillemontius, nihil hæsitans, in Vita Cypriani art. XLVII. Hic est nodus, quem si mihi solutum dederis, Œdipus mihi certe eris, aut, si mavis, is eris Magister, quem aliis præferam. Ut enim dicere ausim, mihi non valde probari, quas hactenus reperi, apud alios Tractatores, huius nodi solutiones, ita me dicere non pudet, etsi alias pro modulo meo Theologum egi, me cum aliis innumeris, quæ ignoro, hoc ipsum adhuc ignorare; quænam nimirum solida doctrina hac de re contra Gallos Pontificiæ Infallibilitatis Impugnatores, ut eos ad silentium adigamus, possit afferri. Quod in causa est, ut Te adeam, per quem, ut profeci in eo, quod spectat ad Epistolas sub Firmiliani, ac Cypriani nominibus pervulgatas, ita me profecturum confido in hoc altero, quod non puto levioris esse momenti. Tu vide, ne causam aliam scriptioni meæ subesse suspiceris. Candide enim tecum ago, ut egi semper cum aliis pro more meo, & ut virum religiosum decet de Ecclesiasticis rebus cum religioso altero per litteras agentem. Illud pro certo habeas, me

tui

tui admiratorem esse, magnique facere Sapientiam Tuam. Gratissimum feceris, si pro tua humanitate significaveris, me hoc officii genere Tecum gratiam inivisse. Ego vere rogo D. O. M. ut Te diu servet incolumem, ut Nobilium isthic Adolescentium studiis præsis, & res Ecclesiasticas pergas scriptis tuis illustrare. Vale, meique recordari digneris, cum Altari salutarem Hostiam oblaturus adstiteris.

Ravennæ ex Monasterio S. Vitalis XV. Kal. Octobris anni MDCCXXXIII.

PRÆCLARO VIRO, SACRORUMQUE CANONUM INTERPRETI EXERCITATISSIMO P. CONSTANTINO ROTIGNO MONACHO CASSINENSI F. RAYMUNDUS MISSORIUS MINORITA S. P.

SUperioribus diebus accepi Epiſtolam tuam cenſoriam ad vendicias meas Cyprianicas, & Firmilianicas. Eam mihi reddidit Monachus Caſſinenſis. Confeſtim reſigno, cujus chirographo conſignaretur primo inquiro; comperio a Theologo Benedictino conſcriptam, nomenque tuum jampridem mihi perſpectum, atque obſervatum inſpicio. Tum lubenter, atque auſpicato per eurro, poſt relego, deinde etiam expendo: jucundiſſima lectio, fructus uberrimus. Lubenter dixi; tum quod argumentum dudum a me pertractatum retractaret; tum quod Auctorem portenderet Benedictinæ Familiæ, quam ego ſemper pergrato animo, ſingulari ſtudio, egregiaque voluntate ſum proſecutus, atque adeo proſequor; quod ita poſtulet & meorum officiorum ratio, & maxima, quæ de illa extat, amplitudinis, doctrinæ, & ſanctitatis opinio. Dixi etiam auſpicato,

pro-

propterea quod quum primum Disputationes meæ e prelo prodierunt in lucem, duo priora exempla Patavii obtuli duobus item eximiis Cassinensis Congregationis Theologis Viro Cl. Cypriano Benagliæ in Gymnasio Patavino Sacrorum Canonum Interpreti, doctissimoque Viro Carolo Milliaræ. Mihi autem in hac Epistola tantum tribuis, quantum nec agnosco nec postulo; nam si quid est in meo opere, quod Te delectet, caussæ optimæ, & justissimæ hoc adjudica, & novo gravique argumento, non obscuro, ineptoque Scriptori. Et sane quod argumenti confirmationem commendes, peramanter hoc facis, atque officiose; quod quidpiam in refutatione desideres, erudite, & cordate. Nec diffiteor minutiora quædam esse, quæ si recudenda forent, aut corrigerem, aut confirmarem; tametsi, ut recte mones, caussæ summam non extenuant. Sed illud velim noris, dimidium ejusce criticæ lucubrationis tumultuose fuisse conscriptum; Typis enim in singulos dies subserviendum fuit, & postero die cudendum quod noctu confeceram, quod interdiu non vacabat, tum quod nobilissimis Adolescentibus scientiis tradendis incumbendum, tum quod ob Theologicæ Cathedræ, quæ in Gymnasio Patavino est, vacationem, ambiendum fuit, quam quum jam pertingerem, Viro eximio, & de me optime merito, qui me multum doctrina, atque ætate præstabat, ultro, lubenterque concessi. Patere igitur Vir præclare si quid offendisti quod minus arrideat; quandoqui-

dem ne in hac quidem epiſtola me tale quiddam allaturum aut ſpero, aut polliceor; quamquam novi nihil ad Viros doctiſſimos afferri oportere, quod non probum ſit, non excoctum, non emaculatum; aſt ego tecum non congredior, ſed colloquor; nec tibi repugno ſed repono; neque id provocatus, ſed juſſus. Tu quidem benevole mecum egiſti, ſapienter atque honeſte; ſed ille enimvero Romanus Congerro invide, imperite, atque etiam impudenter, quem ego ... Sed præſtat ad quæſtionem abs te propoſitam deſcendere.

Primum illud ſciſcitaris " Qui fieri potuerit, " ut duo canones, vulgo apoſtolici XLV. & " XLVI. quibus Hæreticorum baptiſma rejicitur, " extarent, ſi nuſquam fuit ante tempora Do- " natiſtarum(quæ tua opinio eſſe videtur)de Hæ- " reticorum baptiſmate inter Catholicos ulla con- " tentio? Appoſite, ac prudenter parentheſim illam appoſuiſti *quæ tua opinio eſſe videtur*; neque enim eſt; num. ſiquidem XV. cap. I. prioris Diſſertationis illud ſtatuo: nullam fuiſſe apud Orientales Patres diſceptationem ſuper baptiſmo, qui cum Sanctiſſimæ Trinitatis invocatione miniſtrabatur; neque in eo diſputo: neminem unum in Oriente baptiſmum iteraſſe temporibus magni Cypriani, & Stephano ſedente; ſed non Helenum, non Firmilianum, non Patres Iconienſis, ac Synnadenſis Concilii. Quin pag. 173. Montaniſtas in Oriente rebaptizare conſueviſſe, Philaſtrium auctorem habens per me ipſe adnotavi;

eo-

eorumque patrocinium Tertullianum Montani partibus deditum suscepisse docui ex ipsiusmet Tertulliani libris. Nunc illud addo ex Epiphanio hær. 42. Marcionem ante Montanum usque tertio baptismum repetiisse. Non igitur quamlibet apud Orientales dimicationem absolute sum inficiatus; sed illud non uno, nec levi momento conjeci: contentionem illam de Hæreticorum baptismo, (si qua exarsit in Oriente) multo aliter habuisse, atque narratur ab Eusebio Cæsariensi, uti a pag. 37. ad pag. 88. Iccirco in priori epistola, qua tibi responsum dedi, hanc ipsam conjecturam fuse sum persecutus. Cur vero Montanistis dimissis ad Donatistas in altera responsione suspicionem adjecerim, in caussa fuit ea animadversio, quam proxime subdis: *quid ergo dicemus? an & hos canones ab aliquo impostore Donatista fuisse confictos?* Nam quod Te de Donatistis levissime suspicari perspicerem, hoc me plane adduxit, ut rem retractarem, fraudemque Donatianam iterum pervestigarem, si forte contingeret iis tandem hos canones citra injuriam adjudicare, quorum maxime intererat eos ipsos confingere. Et sane non pauca, nec levia in altera illa inquisitione occurrerunt, quæ tibi itidem patefeci; quibus Tu Vir acutissime tot tantisque momentis repugnasti, ut quæ mihi rem recudenti probabiliora gisa sunt, objectationes tuas expendenti vix vero similia videri cœperint; atque ultro fateor me rem non fuisse assecutum; quis autem assequatur in tanta rerum, ac temporum, scriptorum-

que

que perturbatione? Veruntamen placet quæ de Donatiſtis conjeci hic exſcribere; itemque ex cunctis objectationibus, quas literis tuis poſterioribus prioribus meis reddidiſti, illas potiſſimum indicare, quæ mihi immodicam de priori, in qua eram ſententia, dubitationem injecerunt.

Ajebam itaque, unum, & alterum canonem XLV. & XLVI. quibus Hæreticorum rejicitur lavacrum, Donatiſtarum fraude, ac verſutia in collectionem illam Apoſtolis olim adjudicatam, intruſos fuiſſe. Etenim ſi furtum comperio; & Furem agnoſco, quid temere alios incuſo? At enim inquis; tum Fur non extabat. Si me rogas, neque Fur, neque furtum. Qui enim fieri potuit, ut ineunte hæreſi Donatiana ejuſcemodi canones extarent, nec unquam a captioſiſſimis Donatiſtis ad errorem ſuum, jam tum ſacramento litatum, confirmandum ſint uſurpati? Ne in magna quidem illa Collatione Carthaginienſi, in qua certiſſimo Auguſtini teſtimonio nullum non moverunt lapidem. Ecquis Donatiſtis, aut accuratior, aut callidior, aut rebus ſuis proſpiciens magis? Ecquid contra duobus hiſce canonibus aptius, aut validius ad vendicandum anabaptiſmum? Nil ſiquidem a Catholicis crebrius, aut firmius Donatiſtis opponebatur, quam apoſtolica traditio; huic vero ita ſtrenue ut aperte repugnabant duo canones apoſtolici, quibus Hæreticorum baptiſmus iterari jubebatur.

Nunc in eo diſputas " Canones apoſtolicos multo

multo prius apud Græcos vulgatos fuiſſe , quam „ in Latinorum notitiam devenerint „ . Antequam pergis ſubſiſte paullulum Vir ornatiſſime. Vereor ne tua hæc opinatio , quæ Dallæum Auctorem habet , plurimoſque Sectatores , potius rumori vulgi , quam critices præceptionibus ſit accomodata ; quandoquidem quod Canones illi apoſtolici fierent , magno eſt argumento , creditos uſquequaque fuiſſe ab Apoſtolica Sede ſatius quam a Græca quapiam Eccleſia proficiſci, tametſi græcis tantum literis conſignabantur ; eo etiam veroſimilius quod a Sancto Clemente Romano S. Petri Diſcipulo , paulloque poſt in Pontificatu ſucceſſore ea Canonum collectio græce conſcripta , atque Eccleſiæ univerſæ tradita putaretur.

Cur vero ante ſæculum integrum , quam in Eccleſia Occidentali , horumce Canonum mentio in Orientali facta ſit , in cauſſa fortaſſe fuerit turbulentum , ac mobile novarumque rerum cupidum Græcorum hominum ingenium ; qui cum literariis concertationibus præter ceteros ſtuderent , ſingula chriſtianæ fidei dogmata , & primigeniam Eccleſiæ diſciplinam per ſummam injuriam , & impudentiam miſcuerunt , quibus iccirco mature occurrendum fuit , & quæcumque id temporis ab Eccleſia magni fiebant monumenta , veluti firmæ quædam munitiones , opponenda fuerunt ; fortaſſis a Latinis item atque a Græcis oppoſita eſſent , ſi ita facto opus fuiſſet .

Ceterum eorum Canonum Syllogen non uſ-

quequaque ante Sæculum VI. Latinos latuisse; suadet celeberrimum Decretum Gelasianum de libris recipiendis ac rejciendis, super quo quamquam vehementer dimicatur inter Eruditos, tamen tot tantique MS, iidemque vetustissimi Codices succurrunt, hominibus ipsis etherodoxis, veluti Pearsonio probati, ut levibus, quæ adversantur suspicionibus, minime assentiendum existimem. Quod si Damaso idem ipsum Decretum adscribamus cum antiquissimo Codice Collectionis Dionysianæ, eruditissimo Balutio per Lucam Dacherium communicato; cui adstipulatur Concilium Romanum sub Damaso in Cresconiana Collectione ad annum Christi 69, jam sub dimidium sæculi quarti eorumdem canonum laterculum Occidentalibus perspectum fuisse, liquido deprehenditur.

Nec me movet Hincmari Archiepiscopi Rhemensis auctoritas opusc. 53 capitum, Cap. 24 adversus Hincmarum Nepotem Episcopum Laudonensem adtestantis. *B. Gelasium in cathalogo qui libri ab Ecclesia recipiantur penitus tacuisse, sed nec inter Apocrypha eos misisse*. Assentior si quidem Natali Alexandro opinanti, Hincmarum in codicem mutilum Synodi Romanæ sub Gelasio incidisse. Nam *locus* ab Alexandro restitutus: *sed nec inter apocrypha eos omisit*, mihi minus probatur; extortus namque videtur atque improprius, præsertim cum prædixerit *penitus tacui.* Qui enim prudenter miraretur Hincmarus, Gelasium de his canonibus in cathalogo librorum;

qui

qui ab Ecclesia recipiuntur *penitus tacuisse*, si *inter apocryphos eos non omisit?* Sed huic Hincmari pronunciato Dionysii Exigui Collectio tempore præstat atque auctoritate. Nil vero mirum si unum, & alterum Dionysianæ Collectionis codicem quis offenderit in quo nihil, tale comperitur; hæc si quidem admiratio quotidiano arcetur experimento, quod nedum omnium propemodum veterum Scriptorum tum sacrorum, tum profanorum, verum etiam divinæ Scripturæ codices mutili non uno in loco deprehensi sunt; qui propterea & illi eruditorum hominum opera, & hi Romanorum Pontificum auctoritate sunt restituti. Quamvis autem cum optimis MS. codicibus, qui in magna nunc sunt apud Eruditos existimatione, Canonum Apostolicorum mentionem in Gelasiano decreto inficiemur, extat adhuc apud Gratianum dist. 16. cap. *si præclarum* hoc monitum magni illius Hispalensis Episcopi S. Isidori: *Canones, qui dicuntur Apostolorum. Sed quia eosdem nec Sedes Apostolica recepit, nec SS. Patres illis assensum præbuerunt, pro eo quod ab Hæreticis sub nomine Apostolorum compositi dignoscuntur; quamvis in eis utilia inveniantur, tamen auctoritate canonica, atque apostolica eorum gesta constat esse remota, atque inter apocrypha deputata*. Testatur Antonius Augustinus Tarraconensis Episcopus lib. 1. de emendatione Gratiani apud Alexandrum ad Sæcul. I. disert. 18. prop. 2. Refert etiam Visserius in prologm. in Ignat. cap. 15. apud Tillemontium Tom. 2. Venetæ Editionis

pag. 166. Ex quo duo ad rem consequuntur. Primum, collectionem hanc ante Dionysium Romanæ Ecclesiæ innotuisse, a qua ea collectio rejecta est, veluti, & a S.S. Patribus, Occidentalibus certe, quorum nomine non alii verosimilius intelligendi occurrunt, quam Episcopi Concilii Romani, sub Gelasio an sub Damaso, non facile dixerim, fortassis etiam sub neutro. Deinde vulgatam illam opinionem convelli qua L priores canones olim ab Apostolis nunc vero ab Orientalibus Conciliis confecti ducuntur; affirmantur enim ab Isidoro nedum *remoti ab auctoritate Apostolica* verum etiam *a Canonica*, quin & *ab Hæreticis compositi*, nullo discrimine L priorum a posterioribus. Perge nunc quo suscepti argumenti ratio te adducit. *An ergo putandum tantum valuisse vafritiam Donatistarum, ut pro antiquis obtruserit, immiseritque in priorem collectionem duos illos canones?* Quidni vaferrimi Donatistæ duos canones confingere valerent, totique obtruderent Occidenti? quandoquidem Synvessanum Concilium de integro confinxerunt; cujus sententia Synodica in Marcellinum in Romanum Breviarium irrepsit; tam affabre Donatistæ calumnias suas struebant. Quid ergo dubites Donatistis omnium mortalium callidissimis commentum istuc tribuere, quando istuc ipsum (si Donatistas missos facis) cuipiam alteri Hæreticorum factioni, cui minus fortasse calliditatis, minusque fuerit pertinacis opinionis, non dubitanter est tribuendum?

Sed

Sed illud obſtat, quominus Donatiſtis attribuas " *quod non magnum* hiſce cum Græcis videatur interceſſiſſe commercium ". An magnum interceſſerit neque ajo, neque nego; fædus vero cum Arianis iniiſſe diſerte perhibet Auguſtinus, cujus loca exſcripſi ad pag. 45; nunc quantum Donatiſtæ in meridie, quantum Ariani in Oriente, atque Occidente roboris haberent, ac firmamenti, otioſum eſt recenſere. Quin ſatis aptum hinc eruitur argumentum, neque in græco regeſto duos illos canones ante Carthaginienſem collationem fuiſſe comprehenſos. Neque enim veroſimile fit, eoſdem canones jam tum græcis hominibus innotuiſſe, neque ab Arianis mature Donatiſtis fuiſſe communicatos, quod neque opportuniores, neque utiliores ſuppetias fæderatis ſuis apoſtolica traditione ægerrime divexatis ferre poſſent, quam duos cannones de abdicando profano lavacro, Apoſtolorum nomine inſignitos, Orientiſque religione conſecratos. Tu quidem poſterioribus literis unius, & alterius canonis mentionem a Græcis factam recenſuiſti; nil tamen peculiare adduxiſti, ex quo oppoſitum confici poſſit argumentum ad hos canones, de quibus honeſtiſſima inter nos dimicatio eſt, in ea Collectione annumerandos. Nam quod iterum ac tertium provocas ad veterem Orientis diſciplinam Conciliorum Iconienſis, ac Synnadenſis canonibus, fortaſſe pro Apoſtolicis deinceps obtruſis, græcæve gentis credulitate confirmatam, enimvero ajo, nec eam fuiſſe id temporis diſciplinam, quam

Eusebius perhibet, quin nec esse debuisse, quod satis jam, (aut ego fallor), superque probavi. Quæ vero in altero responso multa congeris eruditione, gravique confers judicio ad Orientis disciplinam in iis canonibus introspiciendam, id tibi ego inficiari non auxim; quamquam enim de integro confitti fuissent, continuo ei disciplinæ, quæ tum in Oriente obtinebat, accomodandi fuerunt; ad quam etsi non respexissent, nil factu proclivius, quam multa de disciplina temere præcipere, e quibus nonnulla usui tum vigenti egregie responderent.

Id potius inquirendum videtur, an Donatistis ad hoc molimen admovendum opus fuerint Arianorum manus. Nam quod subdis "prædictos canones, ut qui disciplinam, doctrinamque inducerent contrarias ei, quæ per omnes Orientis Regiones semper obtinuisset, difficillime ita obtrudi potuisse, ut nemo Græcorum fraudem detegeret, nemo reclamaret, id magis confirmat quod modo demonstravi, nimirum nondum in illorum canonum album duos istos, de quibus nunc disceptamus fuisse relatos. Exinde illud eruis quod magis supinæ veterique credulitati, quam rectæ rationi consentaneum est "An non (inquis) verosimilius, prædictos canones iccirco in ea collectione vel ab initio toleratos, quod eam disciplinam exprimerent, quæ uti norant alicubi in Oriente olim fuerat observata? nec vero secus existimare potuerunt Latini quando L priores canones utcumque tandem

„ ad-

„ admisere „ . Verum conjecturam hanc fieri vetant in Oriente Nicænum, & CP.ᵃᵘᵐ I. quorum alterum, si duo illi canones inter apostolicos extitissent, nunquam certo canone in Paullianistarum baptismum statuisset, quin prius de corrupta evangelica forma eosdem explicasset, atque adeo in rem suam adduxisset; Sin minus, uti spurios rejecisset, quidem certe; atqui non explicuit, non adduxit, non rejecit, uno verbo neutiquam meminit; magno igitur est argumento ante Nicæni tempora non extitisse. Alterum etiam CP.ᵃᵘᵐ cui VII. ille canon de Hæreticorum baptismo a nonnullis Græcis Collectoribus adjudicatur, ea ipsa æconomia, quæ in Nicæno desideratur, eosdem canones opportune commemorasset veluti opportune quidem commemoravit post annos XIII. Concilium alterum, quod CP.ˡⁱ habitum est in causa duorum Competitorum Episcopatus Bostracensis. Duo hic in tempore observare libet; alterum cum Tillemontio, nullam de hac apostolicorum canonum collectione antiquiorem fieri mentionem hac ipsa, quæ in hac Synodo facta est; quandoquidem quas priores secundo recensuisti, non plures, sed unum dumtaxat appellare canonem textus ipse declarat. Alterum, Synodica ista sanctione alludi ad canonem inter apostolicos LXXIII. qui communi calculo in apocriphos rejcitur cum reliquis, qui numerum quinquagesimum excedunt. Ex quibus duo item consequuntur. Primum, perperam omnino affirmari, duos illos Canones in album, quod Apostolorum voci-

citatur,ante Donatianam hæresim obrepsisse,cum in re tam crassis tenebris obducta nihil affulgeat quod huic judicio, non dico viam, sed aliquod saltem diverticulum demonstret, quominus cæcum, verius quam preceps, sit, atque vocetur. Deinde regestum illud nullo delectu verorum a falsis circumlatum fuisse. Ad Occidentem quod attinet, idipsum de Arelatensi I judicium esto ac de uno, & altero Nicæno, & CP.no Concilio modo prolatum est.

Patere nunc, Vir honestissime, me libere quidem, sed procul injuria sententiam meam promere de illa canonum collectione jam diu Apostolis attributa. Principio sic exstimabam, fuisse utrumque canonem Hæreticorum fraude non confictum, sed corruptum; eamque clausulam ex illorum contextu dolose abstractam fuisse, qua is baptismus dumtaxat notaretur, qui aut suppressa, aut etiam suspecta Trinitatis invocatione, ministrabatur; neque enim satis percipere potui, quo pacto Dionysius Exiguus, qui omnium Princeps eorum Canonum, qui tum patebant, seriem adornavit, atque proposuit, unum, & alterum canonem pro rebaptismo inter Apostolicos recensuerit post compertam, atque expressam Arelatensis Concilii damnationem, ut CP.num I. prætercam. Verum, quum circumspecte, ac diligenter illorum inquisitionem suscipio, confestim Donatianam scabiem persentio: quum confero priorem canonem cum posteriori, Donatiana hæresis tota quanta est erumpit. Affertur

siqui-

ſiquidem in priori locus ex II. Cor. Cap. 6· *Quæ conventio Chriſti ad Belial? autquæ pars Fidelis cum Infideli?* Quem locum eodem refert Pſeudo Cyprianus in epiſtola ad Iubaianum, quem contra verus Cyprianus lib. 3. Teſtim. Cap. 62. explicat *de Matrimonio cum Gentilibus non jungendo*. Eo ipſo loco abuſus eſt Parmenianus Donatiani Schiſmatis Coriphæus apud Aug. cont. Epiſt. Parmen.lib.2.cap. 18,ceteriqne Donatiſtæ qui tam nefariæ cauſſæ patrocinium poſt Parmenianum ſuſceperunt,apud eumdem lib. ad Donatiſt.poſt collat. Duo hic obiter, at in tempore velim animadvertas. Primum ſi Epiſtola ad Jubajanum Cyprianica foret, jam Cyprianus egregie ſecum pugnaret, quippe qui, cum ſententiam apoſtolicam de Matrimonio cum Infideli non jungendo ex Apoſtoli mente, & verborum ſenſu vere, & proprie explicaſſet, poſtmodum ad Hæreticorum baptiſmum contorſiſſet. Deinde, ſi Auguſtino ſuperſtite recitatus canon extitiſſet, dubio procul Donatiſtæ Auguſtinianam interpretationem veluti abſurdam hujuſce canonis teſtimonio, Catholicis ipſis probantibus, ludificati fuiſſent. Ad canonem XLVII. quod attinet, comma illud *aut pollutum ab impiis non baptizaverit* hæreſeos Donatiſtæ ſummam complectitur, dirique Schiſmatis cauſſam deſignat,nimirum de juſtis iniquorum conſortio contaminatis;cujus quidem imaginariæ contagionis refutatio tot tantaque metitur Auguſtini Opuſcula adverſus Donatiſtas conſcripta.

Hinc Satis intelligis Vir prudentiſſime expli-

cationem illam, quam pro duobus hiſce toties nominatis canonibus vendicandis Binius offert in notis, nec veram eſſe, nec vero ſimilem. Illud etiam ſpero juxta mecum intelliges, uſquequaque difficillimum eſſe intellectu, cur Dionyſius Exiguus poſt notiſſimam, ac repetitam Donatiani erroris proſcriptionem ambos illos canones reliquis 48 annexerit, quamquam, ut ipſe idem perhibet, etiam tum a quibuſdam pro apoſtolicis jactabantur. Fateor me diu, ac ſedulo hoc mecum cogitaſſe qua demum ratione iſta conciliarem, nec aſſequi potuiſſe. Quæ quidem Dionyſiana, non dico incoſiderantia, ſed conniventia, in cauſſa potiſſimum fuit, cur etiam num. in quinquageſimo illo numero deſcribantur. Proinde ſi quid habes, quod hunc nodum expedire poſſit, pergratum facies ſi communicaveris.

Et ſane gratiſſimum fuit judicium tuum poſt
,, aliquot dies accipere, quod hic exſcribo " Ad
,, hæc (inquis) minus mirum videbitur, Diony-
,, ſium dictos canones ſuæ collectioni inſeruiſſe, poſt
,, detectam manifeſtiſſime veritatem, ſi cogite-
,, mus hoc fortaſſe illum feciſſe veneratione qua-
,, dam ductum, ut ego coniicio erga illas priſco-
,, rum Patrum Synodos, quibus traditio eos fe-
,, rebat acceptos, niſi malimus dicere (quod etiam
,, libet magis) Dionyſium mancam ad poſteros,
,, & a ſe detruncatam tranſmittere noluiſſe col-
,, lectionem canonum vulgo apoſtolicorum, quo-
,, rum jam illuſtris apud pleroſque omnes erat
,, auctoritas (quam ſane tam cito non obtinuiſ-

,, ſent,

„ sent, si vel paullo ante id temporis Gelasianam
„ censuram passi essent, vel Damasi decreto, si huic
„ magis eam censuram tribuere velis, confixi fuis-
„ sent), quamquam, ut ipse monet Dionysius, non-
„ nulli non facilem eidem Collectioni praeberent
„ assensum, fortasse vel maxime ob duos illos,
„ de quibus quaestio est.)
„ Deinde quid enim vero si non magis proba-
„ verit Dionysius singulos apostolicos L canones,
„ quos in collectionem suam transferebat, quam
„ probaverit subinde eos post diuturnum tempus,
„ & Urbanus II. apud Gratianum Can. 6 dist. 32,
„ & Humbertus Cardinalis contra Nicaetam sub
„ nomine Leonis IX, item apud Gratianum
„ dist. 16. Can. 3, ubi praedictus Cardinalis ab apo-
„ cryphorum numero excipit quinquaginta Ca-
„ pitula, hoc est Canones, sive constituta,
„ *quae Patres* (inquit) *decreverunt Orthodoxae*
„ *Fidei adjungenda*: quibus sane verbis, non id
„ puto sibi voluisse, quod videlicet singuli apo-
„ stolici canones doctrinam saperent orthodoxam,
„ sed quod collectim accepti pleraque continerent
„ ad fidem, disciplinamque fovendam utilia.
„ Quo in sensu si accipias quod egit Dionysius
„ cum integram dedit canonum L collectionem,
„ non magis eum criminari poteris, quam mo-
„ dernos quosque Collectores, qui ut exhibeant in-
„ tegra monumenta quaevis Ecclesiastica, histo-
„ ricae eruditionis ergo, eos quoque canones re-
„ censent, quos nec probant ipsi, & vel falsos
„ esse, vel abrogatos, rejectosve non dubitant.

„ Etsi enim, ut judiciosissime Hincmarus Rhe-
„ mensis statuit in Opusculo 53 capitulorum
„ Cap. 24, quædam in canonibus, qui per ipsum
„ quoque Apostolis falso tribuuntur, sint recepti-
„ bilia, quædam vero sunt non servanda, ta-
„ men inquit.... *Sicut majorum traditione didi-*
„ *cimus seorsum ante Concilia in canonum libris*
„ *AD INSTRUCTIONEM & PROPTER*
„ *VULGATAM EORUM FAMAM*, „ *PO-*
„ *NUNTUR.*

„ Denique si post hæc mirari pergas quod Dio-
„ nysius duos illos canones visus sit adprobasse,
„ cum eis in sua collectione locum dedit, multo
„ igitur magis mirare quod Trullani Patres ca-
„ nones apostolicos LXXXV, atque inter hos
„ etiam septuagesimum septimum, qui simul
„ rebaptizationem, & reordinationem comple-
„ ctitur, omnes indiscriminatim probasse visi sint,
„ atque observandos proposuerint; ac maxime
„ etiam mirare, quod ob reverentiam erga glo-
„ riosissimum Martyrem, insignemque Docto-
„ rem Sanctum Cyprianum Patres illi etiam Sy-
„ nodum admiserint, quam ipse habuerat; quam
„ ego sane Carthaginiensem illam cum Baronio
„ intelligo, in qua hactenus creditum est, ana-
„ baptismi quæstionem fuisse pertractatam, &
„ male definitam. Perperam enim affirmat,
„ & gratis omnino Guilielmus Cave in sua histo-
„ ria literaria, ubi Concilii Trullani vindicias
„ agit, Trullanos Patres Cypriani Synodum com-
„ memorando, illuc animum non intendisse.

„ At,

„ At, inquies, minus mirum erraſſe hac in re „ Concilium Trullanum, quod in pleriſque a- „ liis erraſſe deprehenditur. Atqui non erravit „ tamen, ut mihi videtur, ſi de dogmate ſer- „ mo ſit, quod de baptiſmo Hæreticorum gene- „ ratim tantum fuerat ſtabilitum. Etenim non „ in ea fuerunt ſententia Trullani Patres, ut „ crederent baptiſmum verbis evangelicis rite „ collatum, per hoc invalidum eſſe, quod ab „ hæretico homine conferretur; ſed ſi aliquorum „ baptiſma rejectum voluerunt, ideo voluerunt, „ vel quod in eo legitima forma deeſſet, vel ſi „ non deeſſet ipſa quo ad verborum ſonum, exi- „ ſtimarent tamen, (ſive vere, ſive per erro- „ rem, quod nunc quærere non vacat), quali- „ cumque ratione ita vitiari, ut ad Sacramen- „ tum perficiendum non ſatis virium haberet. „ Et quidem cum Canone XC. Arianorum, Ma- „ cedionanorum, Catharorum, Apollinariſtarum, „ & quorumdam aliorum Hæreticorum baptiſ- „ ma admittunt, *de Paullianis* tamen, inquiunt, „ *a Catbolica Eccleſia ſtatutum eſt, ut ii omnino* „ *rebaptizentur*; quibus ipſi adjungunt Euno- „ minianos, Montaniſtas, & Sabellianos, quos „ tamquam Gentiles jubent recipi, ſi ad Ca- „ tholicam Eccleſiam accedant. Ubi facile vi- „ des, Vir diligentiſſime, Patres Trullanos non „ exiſtimaſſe controverſiam de baptiſmo Hære- „ ticorum omnium in Nicæno Concilio fuiſſe „ definitam, ſed tantum ibi cautum fuiſſe, ne „ ſine novo lavacro reciperentur Paulliániſtæ,

„ qui absque Sanctissimæ Trinitatis invocatione
„ suos abluebant. In qua Sententia fuisse viden-
„ tur Sanctus Basilius, & alii Episcopi Cappado-
„ ces, ut ex Basilii literis colligitur. Nec secus
„ sensit Auctor Can. VII. inter eos quiCP.no I.
„ Concilio adscribuntur vulgari opinione, juxta
„ quam tibi respondi superius; quamquam
„ sciam tali Concilio certis argumentis a Bevere-
„ gio eum canonem abjudicari. Porro in hoc
„ Canone vulgo C.P.no, ad quem sane
„ mentem adverterunt Trullani Patres in con-
„ dendo canone suo præfato XC, discrimen sta-
„ tuitur hæreticorum illorum, quorum baptis-
„ mus est repudiandus, & quorum recipiendus.
„ Quapropter quum Trullani Patres recipere vi-
„ dentur Canones illos Apostolicos de Anabaptis-
„ mo, ac etiam Synodum Cyprianicam, non
„ debemus censere, probasse eos ex integro, &
„ indistincte sententiam omne hæreticorum lava-
„ crum reiicientem, sed probasse tantum juxta
„ discrimen, quod ipsi statuebant in præfacto
„ Canone suo XC. Et sane cum plurimos illi re-
„ novent singillatim Canones Apostolicos in sua e-
„ ditione Canonum 102, duorum tamen illorum,
„ de quibus est principaliter sermo, & sexagesimi
„ sexti, & Canonis Cypriani expresse, & nomina-
„ tim non meminerunt; quod indicio est, eos tan-
„ tum generice, ut ajunt, & reverentiæ caussa
„ a Patribus fuisse utcumque admissos. Et hæc
„ quidem, quæ de Trullanis Patribus a me ex-
„ cogitata sunt, si tu pro veris, aut verosimili-

„ bus

,, bus habenda duxeris, valebunt, ut puto,
,, non modo ad minuendam admirationem, quæ
,, oritur ex ipsis, sed ad tollendam etiam eam,
,, quæ oritur ex Dionysio, Canones Apostolicos
,, sine discrimine recensente. Quod si palatui
,, tuo ista non sapiant, quod valde timeo, tu
,, puta non scripta, & in his non scribentis do-
,, ctrinam, quæ exigua profecto est, non dili-
,, gentiam, quam ad finem epistolæ properans,
,, & alterius generis studiis detentus adhibere
,, modo non potui, sed affectum respice volentis
,, tibi obsequi, ac libero etiam scribendi genere
,, bene de Te mereri. Tu fac, ut valeas, me-
,, que tibi addictissimum esse memineris.

Hactenus Tu graviter, acuteque, modeste, atque etiam officiose. Nec diffiteor unam, & alteram, quam de Dionysio ambos illos canones de Rebaptismo recensente conjecturam cepisti, a verisimilitudine abesse. At quam inde ducis consecutionem, Canones Apostolicos non tantum auctoritatis apud plerosque omnes Dionysii temporibus nacturos fuisse, si paullo ante id temporis Gelasii, aut, si per me licet, Damasi decreto confixi fuissent, paullo involutiorem judico, propterea quod ex adtestatione illa Dionysiana, contra quam conjecisti, conijciendum videatur. Inde siquidem plane colligitur, longe plures fuisse ex Eruditis, [quorum tantum hæc quæstio interesse potuit], qui assensum his canonibus denegarunt, quam qui præbuerunt, namque ita legimus. *Quibus quia PLURIMI consen-*

sensum non præbuere facilem. Verum si paullo circumspectius Dionysiana verba remetiamur, non magno negotio animadvertemus, neminem unum id temporis extitisse, qui prædictos Canones pro Apostolicis haberet, sed id tantum in quorumdam contentione positum erat, an ii Canones, qui Apostolica auctoritate destituti agnoscebantur, canonicam saltem obtinerent? hanc porro *PLURIMI*, seu multo plures, perinde est, inficiabantur. Quæ communior inficiatio duobus posterioribus incisis ejusdem ambitus attingitur. *Hoc ipsum* (subdidit) *vestram ignorare nolumus sanctitatem, quamvis postea quædam constituta Pontificum ex ipsis canonibus assumta esse videantur*. Anne Stephanus Episcopus Salonitanus tam hospes erat, tamque hebes, ut etiam tum eos canones Apostolicos reputaret? Annon potius monendus fuit de quam minima, quam apud plerosque omnes canonicam obtinebant auctoritatem? Et sane Dionysius sacrorum canonum peritissimus, horumce decretorum auctoritatem Stephano enuncians, monet, illam, siqua erat, non aliam fuisse quam canonicam, at non ita canonicam, ut in antiquioribus Synodis sanciti putarentur, sed eo canonicam, quod *quædam constituta Pontificum in ipsis canonibus assumta esse videantur*, veluti a Synodo Quinisexta, & multo ante ab altera CP.[a] Ad hæc id etiam accedit; Dionysius de sententiis secum pugnantibus, edisserens, non præsens sed præteritum tempus appellat; non eorum qui tum erant, sed qui fuerant memoriam.

Ad

Ad homines vero ſibi coævos reſpiciens nihil hæſitans ſcribit: *Canones, qui dicuntur Apoſtolorum*, quam nominationem per abuſum dumtaxat uſurpatam proponit veluti rem omnino Stephano compertam, ſuorumque temporum communi conſenſione firmatam. Dein ad tempora anteacta ſermonem convertens affirmat, Veteres Fideles [Occidentales puto, non Orientales] canonibus hiſce *non facilem PRÆBUISSE conſenſum*. Poſt communiorem illam dubitationem quid factum ſit indigitat, *quamvis* [ſubdit] *POSTEA quædam conſtituta Pontificum aſſumpta eſſe videantur*, quod adverbium *POSTEA* tempus notat poſterius quidem ei ſententiarum diſcrepantiæ, ſed tamen ante Dionyſii ætatem. Ex quo alterum conſequitur, hanc ſcilicet Occidentalium inficiationem innuere verius quam excludere Damaſi, vel Gelaſii decretum. Nam quod ante dixiſti, prædictos canones nunquam tantum auctoritatis fuiſſe adepturos, ſi Gelaſiano, vel Damaſiano decreto confiĉti fuiſſent, tuum eſt quatuor probare. Primum tantum auctoritatis reapſe obtinuiſſe. Deinde hanc illis fuiſſe auctoritatem penes pleroſque omnes. Tum & hanc temporibus Dionyſii Exigui. Poſtremo, tametſi obtinuiſſent auctoritatem, hanc fuiſſe Apoſtolicam, non Canonicam, quam utramque iis denegat Magnus S. Iſidorus. Quare quod ſuperius Dionyſii mentem veſtigans, ominatus es, nunquam Dionyſium eorum canonum ſyllogen collectioni ſuæ præpoſiturum fuiſſe, ſi ejuſmodi confixionem paſſi eſſent, quotidiano

exploditur experimento. Nam quid tu dices de Binio, de Labbæo, de Harduino, ceterisque Collectoribus, qui tantundem præstiterunt? Finge vero, (ut tibi viro integro, atque officioso, quam possum maxime, conniveam), finge inquam Dionysii temporibus non Orientales modo, verum etiam Occidentales majori ex parte eos Canones Apostolicos judicasse, num propterea Gelasianum Decretum continuo eliminatur? Cur ita? An quia a verisimilitudine abhorret, posse quemquam Decretum aliquod germanum ducere, eo quod spurium ab Apostolica Sede sit declaratum? Verus dico, atque etiam ingenuus, me, quum Romæ degerem satis adolescens, quum primum in hos Canones offendi, magni nominis Theologum percontatum fuisse, an revera forent Apostolici? Tum ille: quinquaginta priores Apostolici sunt, ceteri 34. non item. Dum vero ætate jam confirmata forensi disceptationi adessem, quæ in amplissima, ac frequentissima Curia agebatur, Jurisconsultus quidam magnæ apud eas gentes existimationis Canonem LXXIII. vere a SS. Apostolis sancitum serio, nec dubitanter affirmavit. Nam sane quiddam aliud est sententiam aliquam ratione tueri, atque aliud auctoritate; illud ad unius cujusque scientiam attinet, hoc ad eruditionem. Annon hoc tempore ex tot moralibus positionibus ab Apostolica Sede confictis, nonnullis viris ipsis doctis & ratiocinantibus probabiles videri possunt, eo quod earumdem confictionem ignorent? Quo circa tametsi Decretum

Ge-

Gelasianum extitit ante Dionysium, nihil hunc remorari debuit, quominus eosdem Canones recenseret; liquet enim ex ea caussa, quam affert, non aliud de istis Canonibus judicium fecisse, quam Hincmarus Rhemensis. Quod si Hincmarus judiciosissime, ut tu quidem satis ad rem pronunciasti, censuit, *ante Concilia in Canonum libris ad instructionem, & propter vulgatam eorum famam poni*, quidni ob eam ipsam rationem Dionysius ante suam Canonum collectionem collocarit? Præsertim cum in eadem Epistola ad Episcopum Salonitanum idipsum adverterit, nempe *quædam Constituta Pontificum ex ipsis Canonibus assumta videri*. Neque eo miror, quod post Gelasii Decretum eos Canones suæ collectioni præmiserit, nam Gelasius apostolicam auctoritatem iis canonibus inficiatur, quam etiam denegat Dionysius; sed non canonicam, quam Dionysius & si sedulo non affirmat, prudenter tamen conjectat; sed ideo miratus sum, Dionysium nullo discrimine duos illos Canones reliquis 48. annexisse, quod Donatianam hæresim a Summis Pontificibus, plenariisque Conciliis damnatam iidem Canones complecterentur, ab Arelatensi inquam directe, ab Nicæno vero per accessionem, quod jam adversus Norisium & Nicolajum per me ipse demonstravi pag.46. Dixi etiam a CP.no fatius quam a Quinisexto, non tam ob Canonem illum septimum, qui ab acutioribus Criticis cum XIV. Trullanæ ejusdem Synodi confunditur, quam quod peccatorum remissionis per

unicum baptiſma confeſſio a Concilio CP.no I. Fidei Symbolo annexa fuerit; quod item adnotavi pag. 363.

Nunc quoniam ad Trullanos Patres dilapſa eſt diſceptatio,nihilo plus miror, *Trullanos Patres canones Apoſtolicos LXXXV. atque inter hos etiam LXXVII. qui ſimul rebaptizationem, & reordinationem complectitur,omnes indiſcriminatim probaſſe viſos eſſe, atque obſervandos propoſuiſſe*. Quod ſi monitum iſtuc tuum excipere velim, jam ad primam, quam conceperam ſuſpicionem redeundum eſt, nimirum per eos canones eum tantummodo improbari baptiſmum, qui ſine expreſſa, atque integra Sanctiſſimæ Trinitatis invocatione miniſtrabatur. Nam video Canone XC. eorum dumtaxat Hæreticorum baptiſmum repudiari, quorum formula verbis evangelicis repugnabat, veluti Paullianiſtarum, nec non Eunomaniorum, Montaniſtarum, & Sabellianorum. Novatianenſium vero, & his affinium Hæreticorum baptiſmum, in quo Trinitatis fides, & invocatio non commaculabatur, recipi, & probari. Hinc pace tua dixerim, Vir præclare, & de me optime merite, me non maxime mirari poſſe Trullanos Patres ob reverentiam erga glorioſiſſimum Martyrem, inſignemque Doctorem S. Cyprianum etiam Synodum admiſiſſe, quam ipſe habuerat, quam tu ſane, & meo quidem judicio, longe probabilius, Carthaginienſem illam III. cum Baronio intelligis. Non maxime inquam miror, ſed contra maxime lætor, maximamque tibi

tibi gratiam habeo, qui pulcherrimum, firmumque argumentum suppeditaveris ad confirmandam meam de Cypriani rebaptismo sententiam. Qui enim fieri potuit, ut Cypriani Synodum, sententiamque in rem suam adducerent, nisi illud serio, existimassent, Cyprianum, ejusque Collegas Africanos non aliud respuisse baptisma, quam quod absque Sanctissimæ Trinitatis invocatione conferebatur? Quod si ea fuit Trullanorum Patrum mens; neque enim aliam fuisse res ipsa demonstrat, jam concidit & Eusebii historia de Cypriano rebaptizante, & Stephani Decretum, & potissimum Donatistarum præsidium. Ignorarunt itaque Græci Patres Sæculo VII. hoc Cypriani dissidium; sin minus, non crediderunt; ignorarunt Cypriani cum Orientalibus commercium; ignorarunt eamdem, quæ in Cypriano notabatur, Majorum suorum de omnium Hæreticorum lavacro reiiciendo sententiam.

Per me laudo rectissimum Tillemontii judicium, certissimamque prudentiam, qui eorumdem canonum tractationem, (quod tu maxime animadvertisti, & mirari etiam visus es), cum Apostolicis Constitutionibus coniunxerit. Censet itaque Vir solertissimus, Constitutiones Apostolicas, quæ hoc tempore eo nomine circunferuntur, haud esse eas ipsas, quæ IV. Ecclesiæ Sæculo, & V. ineunte vulgo Apostolicæ putabantur; propterea quod multo aliter ab ejus Ævi Scriptoribus citentur, atque hodie habent; interdum etiam unus idemque locus hodierni contextus ve-

teri lectioni contradicat. Quæ Sententiarum variatio, atque oppositio a Græcis ipsis in Conventiculo Quinisexto Hæreticis adscribitur. Nunc jam intelligis quodnam fuerit Tillemontii consilium tum quum pauca admodum attigit de canonibus Apostolicis, nempe illud ipsum quod de Constitutionibus pronunciavit judicium, videlicet, non eodem nunc illos esse statu atque olim erant, sed hunc corruptum, illum inversum, alterum exclusum, intrusum alterum. Hanc porro perturbationem iccirco mihi persuadeo, quod videam canonem LXXIII, qui ab numero quinquagesimo exploditur, ab eo Concilio CP.no quod an. 394 habitum est, fuisse usurpatum, atque instauratum, quem tamen post sesqui sæculum Dionysius Exiguus extra album canonum L descripsit, cujus canonis sive rejectio, sive ignoratio magno est argumento, alium fuisse Grecorum Codicem, atque item alium Latinorum.

Ut ut ista se habeant, quæ novissimis temporibus a scriptoribus nostratibus magis magisque perturbata fuerunt, non dubium est, quin canones duo, qui nostram hanc disceptationem definiunt, ab Hereticis conficti fuerint. Quinam vero confixerint, etsi nominatim asseverare haud facile est, & compertum; conjicere tamen vacat, atque adeo oportet. Nempe iidem ipsi confinxerunt, quorum plurimum intererat eos canones confingere; intererat autem plurimum Marcionitarum, & Kataphrygum; quidni ergo alterutri confixerint? At etiam Donatistarum intererat,

rat, atque omnium maxime, quid ergo obſtat cur huiuſce commenti Auctores Donatiſtas exiſtimemus? Eo etiam probabilius, quod hæreſi Donatiana iam adulta, nondum canones illi exerti videantur: nec tibi Viro eruditiſſimo obvium erit illud oſtendere, in græco ſaltem codice ante canones fuiſſe deſcriptos. Sed hominibus pertinaciſſimis (, quantum conjectura aſſequi licet) certum fuit omnia experiri, antequam ſeſe dediderunt: Primo antiqua monumenta depravant. Tum Cypriani Epiſtolas, & Concilia confingunt. Poſt Firmiliani literas. Deinde Concilium Sinveſſanum. Poſtremo cum tot, tantaque confugia undique a Catholicis, hæc oppugnata, illa contempta conſpiciunt, ſolamque Apoſtolorum Traditionem perpetuo ſibi objici animadvertunt, quod ſummum erat moliuntur, Canonibuſque Apoſtolicis, quorum id temporis ob cauſſa ante dictas non ultima erat apud Fideles auctoritas, duos Canones commenti ſuam hæreſim intrudunt.

Hic ſane momentum omnium graviſſimum poſterioribus animadverſionibus tuis, mihi objeciſti. „ Oſtende enim (mihi inquis) quando nam „ Donatiſtæ poſt Carthaginienſem collationem eos „ canones in ſui defenſionem attulerint? Cui enim „ bono confinxiſſent, ſi producendi poſtea animus „ non fuit? An forte eorum intererat in archi„ vorum latebris interim canones confictos delite„ ſcere, ut poſt centum annos prodirent in lu„ cem, cum jam nihil inde ſubſidii poſſent ha„ bere? Hæc animadverſio, aut ego valde fallor

„ quæ-

„ quæſtionem definit „ Nec ſane falleris Vir doctiſſime. Ita profecto tua iſthæc animadverſio quæſtionem definit, meamque de Donatiſtis opinationem, ut verius dicam, exercitationem, aut ſi mavis, per me licet, divinationem infringit. At mihi unus ſcrupulus etiam reſtat, qui me male habet. Sinveſſanæ Synodi confictio jam ſumma Eruditorum conſenſione Donatiſtis multis, magniſque momentis adjudicatur, tametſi nuſquam, & a nemine indicatur quandonam Donatiſtæ Synodum illam in rem ſuam adduxerint. Hunc ſi mihi ſcrupulum avellis, victum me uſquequaque fateor ultro ac lubenter, veluti me abs te multimodis edoctum etiam, atque etiam fateor, mihique gaudeo, tibique gratiam habeo. De Tertulliano quod ſubdis, priorem Epiſtolæ tuæ partem abſolvens, ſatis a me, ſuperque pertractatum eſt pag. 173.

Jam ad nodum illum herculeum ventum eſt, quem ſi tibi ſolutum dedero *Oedipus tibi certe ero*; ita namque de me bene, ac liberaliter ſentis Vir humaniſſime. Verum ipſe *Davus ſum, non Oedipus*. Age vero, jam nodum propone. „ Liceat „ vero mihi, [ſic enim pergis], ſumta jam ſcribendi licentia, & de altero, quod meditaris „ edendum, difficultatem unam objicere, quam „ nollem a te in illo intactam præteriri. Optime „ ſane, & laudabiliter facis, quod poſt quam „ Cyprianum purgaſti ab ea, qua per injuriam „ Donatiſtarum aſperſus fuerat macula, illum „ præterea aſſertorem præcipuum oſtendere velis

„ ejus

„ ejus auctoritatis, quam nos Romanis Pontificibus vindicamus. Nec dubito, quin tibi res prospere cessura sit, cum de eo Patre SS.mo agatur, qui pacis ecclesiasticæ præ omnibus studiosissimus fuit, quique probe intellexit, quid in amplissima *centri unitati*, quod ipse commendat, virtute contineatur. At parum tamen profecisse me quidem judice, tibi videri debes, pro adstruenda R. Pontificis infallibilitate, nisi argumentum illud evacues, quod colligit ex Cypriani facto, [verum, an falsum sit, perinde est], doctissimus, deque Ecclesia optime meritus Bossuetus, sive quivis alius, qui sub ejus nomine librum ante duos annos evulgavit, cui scilicet titulus. *Defensio Declarationis &c.* de quo tu ipse nonnunquam mentionem injecisti. Continetur autem illud argumentum pag. 262, & seq. Tom. II. quod hic non exscribo, ne Epistolæ modum excedam. Nec vero ibi prodesse potest acutissima illa tua, quam ego etiam veram dico, distinctio Systematis hypothetici ab absoluto. Fac enim, nullum, cui Cyprianus obstiterit, [ut tu quidem demonstrasse visus es], pro admittendo hæreticorum baptismo a Stephano Papa emanasse decretum. At Augustinus, hypothetice ad minus, emanasse illud, eique Cyprianum assensum denegasse concedit; in eoque excusat, quod erraverit ille, antequam obscura quæstio *tantis altercationum nebulis involuta ad plenarii Concilii auctoritatem, roburque perducta est*; ergo exi-

„ ſtimabat, ait Gallus ille Auctor, ad capti-
„ vandum intellectum, Stephani Papæ decre-
„ tum, atque auctoritatem non ſufficere. Quod
„ & inſigniori textu Auguſtini ex lib. 2. de Bapt.
„ cap. 4, & 9. ibidem confirmat. Adſtipulatur
„ Tillemontius, nihil hæſitans in vita Cypriani
„ art. 47. Hic eſt nodus, quem ſi mihi ſolutum
„ dederis, Oedipus mihi certe eris, aut ſi ma-
„ vis, is eris magiſter, quem aliis præferam.
„ Ut enim dicere auxim, mihi non valde pro-
„ bari, quas hactenus reperi apud alios Tracta-
„ tores hujus nodi ſolutiones; ita me dicere non
„ pudet, etſi alias pro modulo meo Theologum
„ egi, me cum aliis innumeris, quæ ignoro,
„ hoc ipſum adhuc ignorare, quænam nimirum
„ ſolida doctrina hac de re contra Gallos Ponti-
„ ficiæ infallibilitatis impugnatores, ut eos ad
„ ſilentium adigamus, poſſit afferri. Quod in
„ cauſſa eſt, ut te adeam, per quem ut profe-
„ ci in eo, quod ſpectat ad Epiſtolas ſub Fir-
„ miliani, ac Cypriani nominibus pervulgatas,
„ ita me profecturum confido in hoc altero, quod
„ non puto levioris eſſe momenti „. Hæc tu pro-
be, ac prudenter, erudite, ac benevole; nec dubito quin æqui dociles que Lectores commendaturi ſint animi tui ingenuitatem, ac temperantiam, & præcipuum erga Sedem Apoſtolicam ſtudium, atque amorem. Nunc enimvero gratulor fortunas meas, quod me tardum, ineptumque hominem in id periculum ingenii vocaſti, quod præter Sybillam ſuſcipiat nemo. Nunc ſi

quid

quid est in me ingenii, quod jandiu sensi quam sit exiguum, hujus in primis fructum a me repetere prope suo jure debent SS.mi Cyprianus, atque Augustinus: deinde ii, qui mihi & ad audendum animos, & ad scribendum stimulos amice, familiariterque addiderunt, quos inter tu amicissime sane, & ac familiarissime, non modo stimulos adjecisti, qui me permoverent, verum etiam certamen indixisti, quod me adigeret. Sed Tu in palestra ad metam contendentem sollicitasti, & adegisti lubentem, sive ut Magister Tyronem imperitum, sive ut integer cursorem defatigatum. Quamobrem magnas tibi gratias ago, quod provocasti, majores etiam quod allexisti, maximas vero quod sciscitando præcepisti; utinam referam obtemperando. Nil ergo moror, quin cum Gallicanæ Declarationis Defensore pedem conferam; magis id adeo, ut æquissimæ, integerrimæque caussæ præsto sim, tibique morem geram, quam ut quicquam mihi ab adversario fortissimo gloriolæ captem.

Principio illud velim animadvertas Vir optime ac φιλαλήθης duplex Augustini adversus Donatistas systema absolutum, atque hypotheticum a Declarationis Gallicanæ Defensore nihil quicquam fuisse perspectum; mihi vero certum est utrumque persequi ad Augustini mentem assequendam de Concilii Plenarii necessitate in caussa Cypriani. Sed antea libet Defensoris argumentationem adamussim exscribere, quo commodius eruditi Lectores responsiones meas cum illius ar-

gumentatione conferre queant, quodve æquum est judicare. En textus Par. 2. lib. 14. cap. 3. „ pag. 262. "Quid quod Augustinus aperte ex„ cusandum putavit Cyprianum, qui errasset, „ antequam obscura quæstio *tantis altercationum* „ *nebulis involuta ad plenarii Concilii auctorita*„ *tem, roburque perducta est*? Ergo existimabat „ ad captivandum intellectum, Stephani Papæ „ decretum, atque auctoritatem non suffecisse „ solum. Quin ipse Augustinus vere de hæreti„ corum baptismo doctrinæ assertor egregius, „ quod ad auctoritatem pontificii decreti attinet, „ Cypriani sententiam aperte sequitur: *Neque* „ *nos*, [inquit] *tale aliquid auderemus asserere,* „ *quale Stephanus jussit, nisi Ecclesiæ Catholicæ* „ *concordissima auctoritate firmati*: *Cui & ipse* „ *sine dubio cederet, si jam illo tempore veritas* „ *eliquata per plenarium Concilium solidaretur*. „ Cui auctoritati Cyprianus ex certissima fide „ cessurus fuisset, cui Augustinus ipse in re ob„ scura cederet, verba demonstrant, nempe „ *Ecclesiæ Catholicæ concordissimæ auctoritati*, „ *Concilio plenario* ex orbe Christiano, ut sem„ per inculcat: vel ut idem loquitur *sancto Con*„ *cilio cunctarum gentium*, ad id provocat post „ ipsum pontificale decretum, in eoque acquie„ scit. „ Hæc Defensor Declarationis Gallicanæ. Nunc ad hujusce in speciem firmissimi argumenti confutationem accedo; eamque primo viam inibo, quæ hypothetico Augustini systemati subserviat, & Augustinianam argumentatio-

nem

nem eo ducat, quo ducenda est. Post in eam me dabo, quæ ad absolutum ejusdem maximi Doctoris systema propius accedit.

Neutiquam igitur fieri potuit, ut quisquam ex hypothesi tam firmum ad probandum eruat argumentum, quin inde quicquam incongruens consequatur. Nam ex thesi quæ falsum assumit in hypothesi, dignoscitur quidem verum absolute; sed si absolute falsum assumitur, & falsum absolute consequitur, uti jam probavi Axiom. I. ad Systema S. Augustini. Qua re adnotata, antequam hypothesin aperio, id velim observes Censor æquissime, nodum hunc tam implexum, tamque arctum more herculeo a me explicitum fuisse in priori dissertatione a pag. 49. ad pag. 86. tum, cum judicium plenarium, cui S. Cyprianus acquievisset non Nicænum, sed Arelatense I. fuisse, non probavi solum, verumetiam, (nisi me valde amo) mathematice demonstravi. Animadvertit sagacissimus ille Gallicanus Apologista, quantum susceptæ defensioni negocii facesseret eorum sententia, qui implexum Augustini locum ad Concilium Arelatense I. traducunt. Iccirco peculiari capite rem pertractavit, ut verius loquar, percurrit; nam una & altera, eademque non gravi conjectura, quam paucissimis verbis complexus est; neque id sine magno astu quod probe videret, quam periculosa foret longior inquisitio. Quamobrem de industria quæstionem contraxit, & ne in tanta doctissimorum hominum contentione spiritus remisisse videretur animosius, quam satius positionem illam ita concludit: "Ut ut sit

 qui

„ qui tantum Arelatensi tribuunt, in eam aucto-
„ ritatem consensione devenisse dicent, gallica-
„ namque sententiam de consensionis summa, &
„ ineluctabili auctoritate confirmabunt.„

Nunc cominus agendum cum hoste acerrimo, atque fortissimo. Astruit ille plenarii Concilii necessitatem propterea quod Augustinus *aperte excusandum putavit Cyprianum, qui errasset, antequam obscura quaestio tantis altercationum nebulis involuta ad plenarii Concilii auctoritatem, roburque perducta est*. Verum enimvero nihil quicquam derogat summae Romani Pontificis auctoritati laudatus Augustini locus, cum doctissimus Defensor multo apertius duo, quae Augustinus adversus Donatistas systemata assumit, absolutum, atque hypotheticum misere permisceat, nescio an etiam dolose. Agit hic Augustinus de Concilio Arelatensi concedendo, & connivendo Donatistis, qui ab judicio Melchiadis ad plenarium Concilium sibi a Constantino Arelati concessum provocaverant, ex consequenti hypotheticum systema persequitur, non absolutum. Nam quid aliud proponendum fuit hominibus pertinacissimis, quam hypotheticum Cypriani exemplum, in quo sibi tantopere blandiebantur? illi etenim Catholicis *obiicere solebant Cypriani litteras, Cypriani sententiam, Cypriani Concilium*, ut capite proxime praecedenti huic cap.4. Unde id colligit quod erat ratione consequens, videlicet: Cyprianus, vobis Donatistis ajentibus, non acquievit Stephani Decreto in caussa rebaptismi; propterea vos Donatistae non acquiescitis Melchiadis

decre-

decreto, & plenarium Concilium appellatis in eadem caussa. Datum est vobis apud Arelatem maius judicium Episcoporum, a quo damnati estis, cui ob id nihilo magis acquiescitis; ergo impudentissime ad Cyprianum confugitis; nam si Cyprianus, qui vestro quidem iudicio Romani Pontificis sententiæ non obtemperavit, eo tempore superstes fuisset, quo per plenarium Concilium Hæreticorum baptismus receptus fuit, censetisne tam vecordem tam pervicacem Cyprianum futurum fuisse, ut summa impudentia Concilio ipsi plenario refragaretur? Verum quum ad absolutum systema sese Augustinus convertit, audi quam libere, quam dilucide se se exserat Epist. XLIII. ad Eleus. *Dedit ille* (subde Constantinus) *aliud Arelatense judicium, aliorum scilicet Episcoporum, NON QUIA JAM NECESSE ERAT, sed eorum perversitatibus cedens, & omni modo cupiens tantam impudentiam cobibere*. Audin tu illum? *NON QUIA JAM NECESSE ERAT* sed eorum perversitatibus cedens; ergo Areletensis Concilii iudicium non necessitatis fuit, sed conniventiæ, non ad ultimam ferendam' sententiam, sed ad pleniorem; quippe ultima sententia prolata fuerat per Melchiadem in Concilio Romano, quam illustri præconio Augustinus exornat cap. 5. eiusdem Epistolæ *& tamen qualis ipsius Beati Melchiadis ultima est prolata sententia, quam innocens, quam integra, quam provida, atque pacifica.... O Virum optimum o Filium Christianæ pacis, & Patrem Christianæ Plebis!*

Di-

Dicat quis : non eam esse Augustini mentem, quæ Hæreticorum baptismi ratihabitionem astruat, sed quæ Cæciliani purgationem in Synodo Romana sancitam vendicet iure meritoque, ac proinde Arelatensis Concilii necessitatis inficiatio non jus spectare, sed factum. Verum tamentsi id permittimus, in Concilio Romano solam Cæciliani caussam, non ratihabitionis baptismi Hæreticorum pertractatam fuisse, non illud continuo consequitur, Augustino auctore irritam non esse provocationem a Papæ judicio ad Concilium in caussa Fidei, quemadmodum perspicuo ejusdem Augustini judicio supervacanea foret in caussa meri facti. Nam si in facto non liceat, quod satius, ac dilucidius a pluribus, quam ab uno, sive a paucis dignosci videtur, qui tandem liceat in quæstione dogmatica, in qua ne ipse quidem Defensor Apostolicam Sedem errare posse ominatur? Sed illud maxime in præsentia advertendum occurrit, unum Cæciliani factum singulare, idemque maximum fuisse Donatianæ hæreseos firmamentum. Qua accusatione rejecta, nullus Donatiano Schismati reliquus erat locus. Ad hæc accedit ipsius Defensoris sententia Cap. X. ejusdem libri perspicue affirmantis, *non tantum Fidei caussam, sed etiam alias, quæ universalem spectarent Ecclesiam, ab universali Concilio retractandas esse, nec nisi consensione Orbis finitas esse credi.* Ex qua positione recte illud consequens est, si Augustini judicio inanis sit Concilii plenarii retractatio post Papæ judicium in facti quæstio-

ne,

ne continuo, & inanem habendam esse in Fidei caussa. Nunc ad falsum huisce thematis propositum confirmandum, quid affert Defensor Declarationis, quod elumbe non sit, quod non miserrimum, quod non usquequaque contortum? Cæciliani scilicet caussam adducit, *quæ cum tractata esset a Melchiade Papa, ejusque judicio Donatistæ victi essent, tamen hæc ait Augustinus* eadem epist. 43. *Ecce putemus omnes Episcopos, qui Romæ judicarunt, non bonos Judices fuisse, restabat adhuc plenarium universæ Ecclesiæ Concilium, ubi etiam cum ipsis Judicibus caussa posset agitari, ut si male judicasse convicti essent, eorum sententiæ solverentur*. Spectate hominis confidentiam: *Ecce putemus... non bonos Judices fuisse, restabat adhuc &c.* ergo ex Augustini mente licet a Papa ad Concilium provocare. Macte ingenio, macte prudentia, Gallicane Defensor, Clavam Herculi extorsisti. Nunc me accipe hoc ipsum argumentum recudentem, atque invertentem. Et ipse Cæciliani caussam in medium adduco, quæ cum tractata esset a Concilio plenario Arelatensi, hujusque judicio Donatistæ convicti essent, tamen hæc ait Augustinus Epist. 105. ad Donat. cap. 2. num. 8. *Iterum tamen clementissimus Imperator alios Judices Episcopos dedit apud Arelatum Galliæ Civitatem, & ab ipsis vestri ad ipsum Imperatorem appellarunt; donec etiam ipse caussam cognosceret, & Cæcilianum innocentem, illos calumniosos appellaret*. Ergo ex Augustini mente licet a Concilio ad Imperatorem appellare? Quid hic

reclamas malæ caussæ non bone Defensor? Quid amplius roboris habet argumentatio illa tua quam mea? Utraque ex Augustino ducta est, utraque eamdem caussam spectat, utraque appellationem, utraque eosdem reos, eosdemque actores, sed tua eosdem pene Judices, mea longe alios, & singularem. Donatistas enim a Papæ judicio ad Concilium plenarium provocasse, neque ipsi quidem docent Norisius, ac Tillemontius; a Concilio vero ad Imperatorem appellasse perspectissimum est; sed utrumque judicium post *ULTIMAM* prolatam a Melchiade Papa sententiam supervacaneum fuit, non necessarium. Audi iterum Augustinum. *Dedit ille aliud Arelatense judicium .... non quod jam necesse erat; sed eorum perversitatibus cedens, & omni modo cupiens tantam impudentiam cobibere*. Hypotheticum quidem S. Augustini systema per inconsiderantiam, & communissima credulitate abreptus ignorare potuisti, sed hanc absolutam Augustini positionem, quæ ad rerum gestarum accuratam cognitionem pertinet, quo tandem pacto dissimulare potuisti, perinde ac si nulla fuisset? Quin & Augustini hypothesin abs te modo adductam qui potuisti dissimulare, quandoquidem panditur ipsis ejusdem sententiæ prioribus verbis? *Ecce putemus* [inquit] *omnes Episcopos, qui Romæ judicarunt, non bonos Judices fuisse, restabat adhuc plenarium universæ Ecclesiæ Concilium*. Restabat adhuc sub ea hypothesi, quod male judicassent: at si bene judicarunt, jam non amplius resta-

restabat plenarium universæ Ecclesiæ Concilium. Quid tu ex falso, quod assumitur in hypothesi, consecutionem eruis absolutam?

Quod si proposita hypothetica tanti tibi sunt, quanti esse deberent absoluta, jam duæ reliquæ sunt Augustini hypotheses in hac ipsa caussa de baptismo adversus Donatistas. Harum prior ea est, quæ continetur lib. I. cont. Donat. cap. 1, ubi summatim recolligens quæ ante dixerat totis tribus libris contra Epistolam Parmeniani, sic habet. *Sicut autem baptizatus, si ab unitate recesserit, sacramentum baptismi non amittit; sic etiam ordinatus si ab unitate recesserit, sacramentum dandi baptismi non amittit... Sicut ergo acceptatur baptismus, quem non potuit amittere qui ab unitate discessit, sic acceptandus est baptismus, quem dedit ille, qui sacramentum dandi cum discederet non amiserat*. Hic jam quæro: Augustinus absolute loquitur an in hypothesi? Si absolute; ergo Augustini sententia est, solos Diaconos, & Præsbyteros baptismum conferre posse. Si in hypothesi, certe ex hypothesi Donatistarum. Duplex autem secundum Donatistas hypothesis subesse posse videtur. Altera, neminem præter solos Ordinatos idoneum esse baptismi ministrum; altera, Sacerdotes a Traditoribus ordinatos veluti pollutos neutiquam idoneos esse baptismi Ministros. Porro illa incognita fuit Donatistis, hæc non item. Augustinus tamen Donatistarum suppositionibus ad solam Cæciliani ordinationem irritam faciendam accommodatis, perpetuo subser-

viens, ita hic agit perinde ac si baptismi collatio ad solos spectaret Ordinatos. Nunc si quis ita concludat: ergo Augustinus saltem in hypothesi existimavit, solos Ordinatos idoneos esse baptismi dispensatores: quid porro? an etiam vere? Quid igitur reponendum superest, nisi id, quod rei fert natura? Augustinum scilicet hypothesin suam facto accommodasse, propterea quod Donatistæ Cæciliani ordinationem manibus pedibusque obnixe oppugnarent; quod ut assequerentur, irrite ordinatum pronunciant, ac proinde irrite baptizatos ab irrite ordinato. Succurrit & altera hypothesis lib.7. de Bapt. cont. Donat. cap.54. *Si enim* [inquit] *mali bonos in unitate contaminant, nullam jam Ecclesiam, cui sociaretur vel ipse Cyprianus invenit*. An quisquam jure hinc argumentetur Ecclesiam Christi contaminari posse? Nemo profecto, cui sensus communis contaminatus non sit.

Equidem existimo, Gallicanum Defensorem si hypotheticum. Augustini systema adversus Donatistas introspexisset, ab hujusce Augustiniani loci tractatione fuisse temperaturum. Quod si pergis Vir oculatissime secus conijcere, pronum mihi est Gallicanum Disputatorem in angustum redigere. Tria ille supponit. Primum, Augustinum loco superius adducto agere de Concilio plenario. Tum per hoc plenarium Concilium nonnisi Nicænum indigitari. Deinde quæstionem de hæreticorum baptismo, ne ab ipso quidem Cypriano, ejusque Col-
legis

legis adiaphoram creditam fuisse. Nunc vacat adversus Defensorem hoc argumentum conficere. Augustinus integrum illud argumentum, quo coniicit Cyprianum plenario Concilio fuisse cessurum, duobus capitibus complectitur lib.2. cont. Donat. tertio, & quarto. Ibi thesim collocat de Concilii plenarii auctoritate, hic assumtionem probat de Cypriani docilitate. Thesim proinde sic statuit. *Vos certe nobis obiicere soletis Cypriani literas.... Quis autem nesciat.... Episcoporum literas, quae post confirmatum canonem vel scriptae sunt, vel scribuntur, & per sermonem forte sapientiorem cujuslibet in ea re peritioris, & per aliorum Episcoporum graviorem auctoritatem, doctioremque prudentiam, & per Concilia licere reprehendi, si quid in eis forte a veritate deviatum est; & ipsa Concilia, quae per singulas regiones, vel Provincias fiunt, plenariorum Conciliorum auctoritati, quae fiunt ex universo Orbe Christiano sine ullis ambagibus cedere, ipsaque plenaria saepe priora a posterioribus emendari, quum aliquo experimento rerum aperitur quod clausum erat, & convincitur quod latebat?* Ergo existimavit Augustinus plenarium Concilium errare potuisse, atque adeo saepe errasse; atque ita plenaria Concilia priora a posterioribus fuisse emendata, quemadmodum provincialia a generalibus, & Episcoporum literae, ac sententiae a provincialibus correctae fuerunt, *si quid forte a veritate deviatum est*. Hinc alterutrum necessario consequatur oportet: Aut plenarii Concilii ideam,

quam ſibi Noſtrates efformant auguſtinianæ non reſpondere, præſertim quum Auguſtino ſuperſtite duo ut maxime plenaria Concilia vel ipſius Defenſoris judicio ſint celebrata, Arelatenſe, ac Nicænum: (Horum vero utrum, ſive etiam utrumque in fide erraſſe quiſnam putet niſi purus, putuſque Donatiſta, vel Arianus?) Aut ſi eadem fuerit, minime detuliſſe Auguſtinum Concilio plenario, cui Gallicanæ Declarationis conditores deferunt omnia ſumma. Neque illud ſuſpicor ejuſdem Declarationis Defenſorem ad quæſtionem Diſciplinæ ſe recepturum, quando ipſe quidem pluribus probat, quæſtionem Cyprianicam neutiquam ad adiaphoras referri poſſe; indignum deinde eſſet ſapientia, atque ingenuitate Auguſtini ad fidei quæſtionem confirmandam, theſim adiaphoram aſſumere. Verum enimvero niſi ad hypotheſin confugiunt, Æthiopem lavant. Sed hæc hactenus.

Nunc ab hypothetico ad abſolutum ſyſtema, & ad alterum, quod proxime conſequitur, caput, ad quartum inquam Lib. II. cont. Donat. accedo, in quo palmarem probationem Gallicanus Defenſor ſeſe deprehendiſſe autumat, ad inficiandum irreformabile Romani Pontificis judicium, & ad aſtruendam ſummam, atque ultimam Concilii Œcumenici in fidei, & diſciplinæ quæſtionibus poteſtatem. Profecto ſi textum auguſtinianum perinde atque ille adduxit adducerem, næ ipſe incederem per ignes ſuppoſitos cineri doloſo. Præſtat itaque integram Auguſtini

ſum-

sumtionem exscribere, dein per partes explanare. En Textus.

Quapropter S. Cyprianus, tanto excelsior quanto humilior, qui documentum Petri sic amavit, „ ut diceret, " documentum scilicet nobis, & „ patientiæ, & concordiæ tribuens, ut non pertinaciter nostra amemus, sed quæ aliquando „ a Fratribus, & Collegis nostris utiliter, & „ salubriter suggeruntur, si sint vera, & legi„ tima, ipsa potius nostra ducamus „ : *satis ostendit, facillime se correcturum fuisse sententiam suam, si quis ei demonstraret, baptismum Christi sic dari posse ab eis, qui foras exierunt, quemadmodum amitti non potuit cum foras exirent: unde multa jam diximus. Nec nos ipsi tale aliquid auderemus asserere, nisi universæ Ecclesiæ concordissima auctoritate firmati; cui & ipse sine dubio cederet, si jam illo tempore quæstionis hujus veritas eliquata, & declarata per plenarium Concilium solidaretur. Si enim Petrum laudat, & prædicat ab uno posteriore Collega patienter, concorditerque correctum, quanto citius ipse cum Concilio Provinciæ suæ universi Orbis auctoritati patefacta veritate cessisset? quin profecto & uni verum dicenti, & demonstranti posset facillime consentire tam sancta anima, tam pacata: & fortasse factum est, sed nescimus. Neque enim omnia, quæ illo tempore inter Episcopos gesta sunt, memoriæ, literisque mandari potuerunt, aut omnia, quæ mandata sunt, novimus. Quomodo enim potuit ista res tantis altercationum nebulis in-*

involuta ad plenarii Concilii luculentam illustrationem, confirmationemque perduci, nisi primo diutius per orbis terrarum regiones, multis hinc, atque hinc disputationibus, & collationibus Episcoporum pertractata constaret? Hæc Augustinus, nunc singula percurramus, atque expendamus.

Satis ostendit, facillime se correcturum fuisse sententiam suam. Facillime quidem, sed non certe, quod ex sententia magis Donatistarum, quam Augustini pronunciatum est, quod Donatistæ Cyprianum simulationis arguerent in ea adtestatione, quæ habetur in præfatione ad Concilium Carthaginiense.

Si quis ei demonstraret, baptismum Christi &c. unde multa jam diximus. Sub ea incerta Persona, quæ Cypriano hanc thesim demonstraret, Augustinus opportune seipsum designat, qui satis superque idipsum Donatistis demonstraverat. Sub Cypriani vero Persona, qui facillime sententiam suam correxisset, si quis hoc ipsum ei demonstraret, tacito Donatistæ objurgantur; quibus toties, tamque valide ab Augustino convictis, nedum facile corrigi potuit sententia sua, sed & debuit ob semel, atque iterum interpositam Ecclesiæ definitionem.

Nec nos ipsi tale aliquid auderemus asserere nisi &c. Donatianæ impudentiæ Catholicorum temperantiam opponit, qui non privati cujuspiam Doctoris demonstratione, sed concordissima universæ Ecclesiæ auctoritate hoc affirmabant. Verba

ba illa *quale Stephanus jussit* temere, & ad rem suam agendam ab Defensore inserta sunt; quæ nescio Auctoris vafritia, an glutinatoris inconsiderantia Augustiniano textui intrusa fuerint; quæ proinde duplici parenthesi comprehendenda fuerant, aliisque characteribus consignanda.

Nisi universæ Ecclesiæ concordissima auctoritate firmati. Quid ad hæc Defensor Declarationis Gallicanæ? *Cui auctoritati* (inquit ille) *Cyprianus ex certissima fide cessurus fuisset, cui Augustinus ipse in re obscura cederet, verba demonstrant, nempe Ecclesiæ Catholicæ concordissimæ auctoritati CONCILIO PLENARIO*. Bene inceptum, melius progressum, pessime conclusum. Quid est hoc monstri? *nempe Ecclesiæ Catholicæ concordissimæ auctoritati, CONCILIO PLENARIO*. Hanc ego interpretationem tam ineptam, tam falsam, tam perniciosam sapientissimo Meldensi Episcopo adjudicem? Ita ne vero, Gallicane Defensor, concordissima Ecclesiæ auctoritas nil notat aliud, quam Concilium plenarium? Anne vides, anne sentis, tuam istam interpretationem plura absurda quam verba complecti? Verba quidem duo sunt, alterum gravissimum, uberrimum alterum, *Concilium plenarium;* Sed absurda, quæ inde consequuntur tria ego ut minimum deprehendo: primum hæreticum, secundum blasphemum, tertium calumniosum. Nam si concordissima Ecclesiæ auctoritas Concilio plenario omnino definiatur, primum illud consequens est, ante Nicæni Concilii celebrationem (ut præteream

Arelatense) Ecclesiæ Catholicæ defuisse concordissimam auctoritatem : quod si ais, jam negas Catholicam, & hoc est hæreticum. Tum hoc alterum; Stephani sententiam totque millium Episcoporum, ut Augustinus ait, qui Stephanum iuxta sentiebant, Augustino enimvero temerariam visam fuisse, eo quod absque Concilii plenarii auctoritate id ausi fuissent asserere, quod ipse minime fuisset ausus; & hoc est blasphemum. Deinde & alterum illud consequitur, Augustinum, tum quum Patres Concilii Carthaginiensis singulatim, strenueque refutat, atque adeo objurgat, irridetque, non serio id agere, sed neque honeste, quod omnino excusandi, fortasse etiam laudandi essent, qui plenarii Concilii robore destituti, neque concordissima ejusdem auctoritate adacti, suam caussam dicerent: & hoc est calumniosum. Usque adeo studio partium abriperis, ut dialecticas præceptiones aut obliviscaris, aut negligas; nam te illas ignorare non ajo, sed neque opinor. Neglexisti autem, quin & invertisti; nam genus a specie non discrevisti, quandoquidem Ecclesiæ Catholicæ auctoritas multimodis concordissima est. Tum primo in ea Traditione, qua sacros libros divinitus inspiratos credimus, atque conscriptos; tum in eorumdem explicatione; tum etiam in iis, quæ ab Apostolis, jubente Domino, ejusque Spiritu suggerente, tradita sunt; tum in iis item, quæ ab Apostolica Sede declarata sunt, atque præcepta; tum in iis tandem quæ in Conciliis Oecumenicis sunt defi-

definita. Quid ergo iſtuc, quod cum Eccleſiæ Catholicæ concordiſſima auctoritas plenariis Conciliis nonniſi poſtremo loco conveniat, temporum ratione ſic poſtulante, tu ad primarium traduxiſti? quid dixi ad primarium? ad ſingularem, ad unicum. Tantæ ne molis erat *concordiſſimam* illam *univerſæ Eccleſiæ auctoritatem* ita, ut par erat, interpretari, ut etiamſi cetera, & quæ ad cauſſam, & quæ ad Fidem pertinebant, ignorarentur, ex ſola Auguſtinianæ dictionis ſtructura dignoſci nequiret? Age porro, recita Auguſtini textum: *nec nos ipſi tale aliquid auderemus aſſerere, niſi univerſæ Eccleſiæ concordiſſima auctoritate firmati*. Perge: *Cui & ipſe ſine dubio cederet, ſi jam illo tempore veritas eliquata, & declarata per plenarium Concilium ſolidaretur*. Nunc ſine me grammaticum agere, quandoquidem ſic facto opus eſt. Quæro abs te quodnam ſit nomen antecedens illius relativi *Cui*? Reſpondes *auctoritas concordiſſima*. Probe; ecquando Cyprianus Auguſtini judicio cederet concordiſſimæ illi auctoritati? quando veritas jam antea eliquata, & declarata per Concilium plenarium ſolidaretur. Optime; ergo concordiſſima illa auctoritas Auguſtini judicio quid diſſitum plane eſt, atque alienum a Concilio plenario, propterea quod Cyprianus fortaſſe ei auctoritati non cederet, niſi a plenario Concilio veritas, quam illa præferebat, confirmaretur; ergo ea auctoritas tantum diſtat a Concilio plenario, quantum qui longe antea veritatem primo proponit ab eo di-

ſtat, qui longe poſt eamdem veritatem confirmat. Num fingo? Num torqueo Auguſtini mentem? Hanc vero cum iis, quæ ad Fidem ſpectant contulimus, nunc cum iis, quæ ad cauſſam attinent, conferamus.. Quid a Catholicis perpetuo Donatiſtis objiciebatur; *Traditio Apoſtolica*, quæ vulgato nomine *Conſuetudo* non modo ab hæreticis, verum etiam a Catholicis appellabatur. Conſuetudinem itaque deſignavit, *univerſalem*, *robuſtamque*, uti eam vocitat cap. 8. ejuſdem libri, & *ſaluberrimam* cap. 7., & cap. 9. *Nondum autem factum erat Concilium, quia conſuetudinis robore tenebatur orbis terrarum, & hæc ſola opponebatur inducere volentibus novitatem, quia non poterant apprehendere veritatem*. Audin? *ſola conſuetudo opponebatur*, quod hæc ſola præferret Catholicæ Eccleſiæ concordiſſimam auctoritatem; nam ea ſola tenebatur *Orbis Terrarum*. Quibus vero opponebatur? nimirum iis, quibus rationum momentis veritas explanari non poterat; ſive quod hebetes eſſent, ſive quod paullo acutiores quam ſinat chriſtiana ſimplicitas, atque docilitas; ſive tandem quod ii, qui veritatem aperire conabantur, ob nimiam quæſtionis obſcuritatem identidem hærebant; ſicque diffitentium animos confirmabant. His profecto, *quia non poterant apprehendere veritatem* . . . *ſola opponebatur conſuetudo, quia conſuetudinis robore tenebatur Orbis terrarum* . . . *Poſtea tamen* [ſubdit e veſtigio] *dum inter multos ex utraque parte tractatur, & quæritur, non ſolum inventa*

eſt

est veritas, sed etiam ad plenarii Concilii auctoritatem, roburque perducta est. En concordissima illa auctoritas, quæ per plenarium Concilium solidata fuit. *CONSUETUDO* scilicet *universalis, atque robusta: cujus robore tenebatur Orbis terrarum; quæ sola opponebatur inducere volentibus novitatem, quippe quæ sola etiam eam veritatem proponeret, quæ postea ad plenarii Concilii auctoritatem, roburque perducta est*; nimirum ratum firmumque esse hæreticorum baptismum; qui tamen nec ratus, nec firmus fuisset Augustino, ceterisque Catholicis, nisi *universæ Ecclesiæ concordissima auctoritate firmarentur*, hoc est nisi *universalis consuetudinis robore tenerentur.* Postremo satis, superque perspecta est illa Augustini sententia lib. 4. cont. Don. cap. 24. *Quod universa tenet Ecclesia, nec Conciliis institutum, sed semper retentum est, nonnisi auctoritate Apostolica traditum rectissime creditur.* Quæ sententia cum altera posterioris libri cap. 23. conferenda est, sic autem habet: *Consuetudo illa, quæ opponebatur Cypriano, ab Apostolorum Traditione exordium sumsisse credenda est; & sicut multa, quæ tenet Ecclesia, & ob hoc ab Apostolis præcepta bene creduntur, quamquam scripta non reperiuntur.* Ergo hæreticorum baptismus hac primum ratione ab Augustino adversus Donatistas vendicabatur, quod *ab Apostolis traditus rectissime creditus est*. Cur autem ab Apostolis traditus credebatur? propterea quod eumdem baptismum *universa teneret Ecclesia*. Hic jam quæro quid intersit inter

 illa

illa priora verba : *Universæ Ecclesiæ concordissima auctoritate*, & posteriora *universa tenet Ecclesia*? Certa non re, sed vix, aut ne vix quidem verbo differunt; utrobique enim par agitur caussa, utrobique Donatistarum pervicacia oppugnatur, utrobique hæreticoum baptismus asseritur; ac tandem Apostolica Traditio per universalem, robustamque consuetudinem indicata proponitur, non *Concilium Plenarium*.

Si jam illo tempore veritas eliquata, & declarata: Ergo jam illo tempore Cyprianico ante quodcunque plenarium Concilium veritas illa de recipiendo hæreticorum baptismo eliquata fuerat, & declarata; ergo non erat ea quæstio magnis altercationum nebulis involuta. Quod si eliquata, & declarata, jam tum Cyprianus, qui facillime cuiquam id sibi demonstranti cessisset, eliquandi, & declarandi potestatem habenti, atque adeo eliquanti, & declaranti certissime cessisset, quin & necessario. Quis vero eliquandi, & declarandi, eo tempore potestatem haberet præterquam ille, cui jus erat præcipiendi? Atqui unus Stephanus Augustino judice præcipiendi jus habuit, unus Stephanus *præcepit*; unus igitur Stephanus eliquavit, & declaravit; idemque unus Apostolicam Traditionem asseruit, præterea nemo. Quod si Stephanus præcipiendi jus habuit, quidni Cyprianus debitum haberet obtemperandi? Quod si veritatem eliquanti, & declaranti non paruit, non injuria contumaciæ reum dicito. Ecquis prudens, & cordatus existimet, Augu-
stinum

ſtinum ſerio hæc de Cypriano ominari? Annon connivet Donatiſtis imaginario illo Cyprianico exemplo uſquequaque abutentibus? Dicat quis: veritatem hanc de non irrito faciendo hæreticorum baptiſmo, per ſolum plenarium Concilium eliquatam fuiſſe, ac declaratam. Sed prætérquam quod repugnat Auguſtinianæ dictionis contextus, in quo a *plenario Concilio ſolidata* dumtaxat aſtruitur, & longe ante Concilium *eliquata, & declarata*, ſuccurrit & alter Auguſtini locus cap. 7; ejuſdem libri, ubi hæc de recepto hæreticorum baptiſmo. *Poſtea vero dum inter multos ex utraque parte tractatur, non ſolum inventa eſt veritas, ſed etiam ad plenarii Concilii auctoritatem, roburque perducta eſt*; veritas itaque inventa eſt ante plenarium Concilium, nec ſolum inventa, ſed & *eliquata*, & *declarata*. Optime Auguſtini mentem percepit Gallicanus Apologiſta, qui hanc ſententiam detruncavit, vocemque illam *DECLARATA* doloſe, atque adeo perfide detraxit, quod animadverterit Vir ita callidus, ut doctus, una hac *declaratione* divinationem ſuam de Auguſtini ſuper Cypriano judicio, nedum convinci, ſed & peſſumdari.

Cui & ipſe ſine dubio cederet ... ſi veritas ... per plenarium Concilium ſolidaretur. Nil appoſitius dici potuit ad culpandam Donatiſtarum contumaciam, quippe qui a plenario Concilio ad Imperatorem provocaverant, cui deerat eliquandi, & declarandi poteſtas. Veritas vero per Stephanum eliquata, & declarata per plenarium Concilium ſoli-

ſolidatur, non declaratur, confirmatur, non definitur. Huic igitur confirmationi Cyprianus, qui facillime privato cuiquam Doctori verum demonſtranti cederet, ſine dubio ceſſiſſet. Quod ſi Donatiſtis ajentibus Stephano non ceſſit, Auguſtino Catholice de Cypriano ſentiente, Concilio plenario ceſſiſſet. Nam quid aliud Auguſtino propoſitum erat, quam eo Donatiſtas adducere, ut qui Meltiadis decreto non acquieviſſent, Concilii plenarii confirmationi, tandem aliquando acquieſcerent; quod nullum præterea in Eccleſia Catholica reliquum eſſet judicium, quo ea cauſſa dignoſci, ac finiri poſſet? Pone vero Cypriano ſuperſtite habitum fuiſſe Concilium plenarium, cenſeſne Donatiſtas continuo id conceſſuros, Cyprianum ei Concilio quamquam plenario ceſſiſſe? Minime gentium. Tunc enimvero Auguſtino quidpiam aliud fingendum fuerat, quo Donatiſtas utcumque convinceret. Num propterea quis jure colligeret ex Auguſtini mente, Concilium plenarium ſufficiens non fuiſſe ad captivandum Cypriani intellectum, ſed remedium illud inuſitatum, atque inauditum omnino neceſſarium eſſe, quod Auguſtinus excogitaſſet? Anne ſentiunt qui ſic ominantur, ſuam hanc divinationem nonnihil in Auguſtinum fingentem injurioſam eſſe, quod ex iis ſuppoſitionibus, quæ Auguſtino ſemper invito, nec ſemel indignanti ad pertinaciſſimos Donatiſtas evincendos creberrime uſurpandæ fuerunt, id eruant, quod antiquam fidem commaculat, quod profanas vocum novi-

ta-

rates inducit, quod turbas excitat, quod fovet schisma, quod contumaciæ patrocinatur?

Si enim Petrum laudat, & prædicat ab uno posteriore Collega patienter, concorditerque correctum, quantocitius ipse cum Concilio Provinciæ suæ universi Orbis auctoritati patefacta veritate cessisset? Videtur hoc loco multo clarius, quam superiori Concilium plenarium indigitari, quod tametsi permittimus, nihil adversum nos creatur incommodi; nam quod genus notat apposite, atque etiam vere uni, & alteri aptatur speciei. Verumtamen si sedulo & hunc expendamus locum, nullo negocio comperiemus, Consuetudinem hic seu Traditiones, non plenarium Concilium designari. Dicitur siquidem, Cyprianus universi Orbis auctoritati non *sine dubio*, ut Concilio, sed *quantocitius* fuisse cessurus; neque id asseverando, sed conjiciendo, tum quod *tam sancta anima esset, tamque pacata*; quod autem subdit: *Et fortasse factum est, sed nescimus*, apertissime *consuetudinem* designat, cui Cyprianum tandem aliquando cessisse autumat, sed an factum sit ignoret, eo quod *non omnia, quæ eo tempore inter Episcopos gesta sunt, memoriæ, literisque mandari potuerunt, aut omnia quæ mandata sunt innotescunt*. Quod si factum est, aut fieri potuit, ut *Cyprianus cum Concilio suo universi Orbis auctoritati*, aut cesserit, aut cederet, jam id fit ratione consequens, concordissima illa universi Orbis auctoritate, neutiquam Concilium plenarium designari, quod Cyprianicis temporibus

 nedum

nedum factum non sit, sed verosimilius nec fieri potuerit, sed solam consuetudinem designari, *cujus robore tenebatur Orbis terrarum ... : quæ sola opponebatur inducere volentibus novitatem ... quæ ab Apostolorum Traditione exordium sumsisse credenda est*.

Quia profecto & uni verum demonstranti posset facillime consentire tam sancta anima, tam pacata. Ex adjunctis Personæ sensim Augustinus, satisque valide, atque opportune id concludit, Cyprianum aut nunquam rebaptismo assensisse, aut tandem aliquando rebaptismum ejurasse. Nam qui facillime uni verum demonstranti cessisset, cur tam sancta anima, tam pacata Stephano non cederet Apostolorum Traditionem objicienti, quæ una eademque traditio rata firmaque fuit trium Conciliorum Patribus Arelatensis, Nicæni, & CP.ni I? Num harumce Synodorum Antistites sanctiores erant, ac pacatiores Cypriano? Intelligit ne Gallicanus Defensor, Augustinum ejusmodi animadversione Donatianæ hypothesi accommodata, nil quidpiam aliud innuere voluisse, quam Cypriani palinodiam post acceptum Stephani decretum?

Et fortasse factum est, sed nescimus. Aperte hic Augustinus ab eo, quod fieri potuit ad factum deflectit, etsi dubitanter hoc astruit, hæc tamen Augustini dubitatio id efficit, ne Donatistæ tutissime Cypriani retractationem denegarent. Dein quod se id nescire fateatur, universum Cypriani factum de repudiato hæreticorum baptis-

baptiſmo in dubium revocat; nam ſi reſciri potuiſſet Cypriani palinodia, jam tum factum liquido conſtaret.

Neque enim omnia, quæ illo tempore inter Episcos geſta ſunt, memoriæ literiſque mandari potuerunt, aut omnia, quæ mandata ſunt, novimus. Perſtat in confirmanda priori dubitatione, argumento vero admodum ſimili ex temporis adjunctis petito, & Cypriani repugnantiam Stephani decreto de induſtria in ſuſpicionem inanis credulitatis adducit.

Quomodo enim potuit iſta res tantis altercationum nebulis involuta ad plenarii Concilii luculentam illuſtrationem, confirmationemque perduci, niſi primo diutius per Orbis terrarum regiones, multis hinc atque hinc diſputationibus, & collationibus Epiſcoporum pertractata conſtaret? Pergit ex rei adiunctis Cyprianicam palinodiam magis, magiſque vendicare; nam ſi cauſſa de hæreticorum baptiſmo ad Concilium plenarium perducta eſt, jam conſtitit ante Concilium per Epiſcoporum diſputationes, & collationes ultro, citroque habitas. Si conſtitit, nihil admodum intereſt, retractationem Cyprianicam memoriæ, literiſque mandatam non fuiſſe; ſed ſatis ſit conſtitiſſe; ergo faciliime tam ſancta anima tam pacata patefactæ veritati conſenſit. Quam conſenſionem multo etiam firmius ita conjectat capite proxime ſequenti. *Quomodo accipere potuerit veritatem, contra id, quod ſentiebat inventam, etſi literæ tacent, merita clamant; ſi epiſtola non*

invenitur, corona testatur; si Concilium non indicat Episcoporum, consortium indicat Angelorum. Annon Augustinus perspicuis hisce, validisque conjectationibus eo Donatistas adducebat, ut, vellent nollent, alterutrum faterentur, Cyprianum aut non sensisse quod illi ajebant, aut retractasse quod sensit? ita enim inquit Epist. 93. *Porro autem Cyprianus aut non sensit omnino quod eum sensisse recitatis, aut postea correxit in regula veritatis.* Quid autem erat, quod Augustinus ejusmodi conjecturas tam affabre circumduceret, circumductas concluderet, conclusasque confirmaret, si ad Cypriani intellectum captivandum plenarium Concilium omnino necessarium fuisset? Sed Gallicani Defensoris interpretatio, quæ incepta est a mendacio, desiit in calumniam. Mirum quas ille turbas excitet, quem sibi triumphum canat ob priora hujusce sententiæ verba *ista restantis altercationum nebulis involuta*: namque ita notat Part. II. lib. 14. cap. 2. fol. 259. *Synodus Oecumenica non assidue sedet, nec nisi ex caussa, eaque rarissima; neque ulla lex iubet, ullave consuetudo, ut ad eam referantur quæcumque quæstiones de magna quamvis re, sed de re obscura, ancipitique, ac magnis altercationum nebulis involuta, uti Agustinum ipsum exponentem audivimus, ac sæpe audiemus*; pauscisque interjectis hæc subdit. *Hinc Sancti Augustini verba de caus-*
„ *sa Pelagiana* " An vero congregationi Synodi
„ opus erat, ut aperta pernicies damnaretur? „
Vide quam diligenter dictum APERTA PER-
NI-

NICIES. Ex qua duplici Augustini sententia duo item consequi arbitratur: Cypriani caussam jure quodam suo ad plenarium Concilium deferendam fuisse quod magnis esset *altercationum nebulis involuta*, non item Pelagianorum, quod apertam perniciem portenderet. Proh superum, atque hominum fidem! Itane vero, Gallicane Defensor, censuit Augustinus Cypriani caussam iccirco ad plenarium Concilium perducendam esse, quod magnis foret altercationum nebulis involuta? Quid si contra Augustinus apertissime pronunciasset, quæstionem de rebaptismo iccirco ad plenarium Concilium deferendam non fuisse, quod nimis obscura esset, quod magnis foret altercationum nebulis involuta? Recita. *Quomodo enim potuit ista res tantis altercationnm nebulis involuta ad plenarii Concilii luculentam illustrationem confirmationemque perduci, nisi primo diutius per Orbis terrarum regiones multis hinc, atque hinc Disputationibus & collectionibus Episcoporum pertractata constaret?* Ergo antequam ad plenarium Concilium perduceretur debuerunt & altercationes cessare, & nebulæ dissipari; ergo, & ante Concili convocationem non aliquanto, sed *diutius hinc*, *atque hinc* ab Episcopis pertractari debuit; neque in Africa tantum, sed *per Orbis terrarum regiones* neque *disputationibus* tantum, sed *& collationibus Episcoporum*. Uno verbo quæstiones obscuræ non sunt ad plenarium Concilium deferendæ antequam *constant*, antequam innotescunt, antequam sunt *eliquatæ*, &

declaratæ; Quapropter vere, ac prudenter Adnotatores Maurini huic Augustini sententiæ hanc notulam ad marginem apposuerunt. *Obscuras quæstiones non esse statim ne in universali quidem Concilio decidendas*. Quam cautionem ratio ipsa suadet, nam si obscuræ quæstiones rudes, atque indigestæ ad Synodicum judicium deferantur, conciliaris convocationis finis propemodum frustraretur, & diuturnis, perniciosisque dissensionibus tempus tereretur. Constitisse autem quæstionem de rebaptismo, & ante Oecumenici Concilii luculentam illustrationem enodatam fuisse, & nubeculis, quibus obtegebatur, purgatam per maturas Episcoporum disputationes, & collationes utrinque habitas, diserte, atque abunde Augustinus profitetur, tum hoc ipso capite quarto nunc explanato, ubi eliquatam, & declaratam dicit, antequam a Concilio plenario confirmaretur; tum cap. 9. iis præsertim verbis. *Postea tamen dum inter multos ex utraque parte tractatur, & quæritur, non solum inventa est veritas, sed etiam ad plenarii Concilii auctoritatem, roburque perducta*. Vide quam aperte dictum est. *NON SOLUM INVENTA EST VERITAS*. Ergo quæstio de rebaptismo, quæ antequam ad plenarium Concilium perlata est, *eliquata* erat, *& declarata*, cujus *veritas* ante Concilium *inventa est*, non erat magnis altercationum nebulis involuta, quæ si fuisset *quomodo poterat ad Concilii plenarii luculentam illustrationem, confirmationemque perduci?*

Textu

Textu jam explanato nunc ad te Censor Optime verba, animumque converto. Sentisne quanta sit hujusce Gallicani Scriptoris intemperantia, qui integrum hoc caput ad Stephanum retulerit, in quo Stephani decretum, ac Persona ne quidem verbo tenus attiguntur? Intelligisne quantum sit pertinacis opinionis acumen, quo mira prædicat de plenario Concilio, tametsi de Concilio, quod nunquam extitit fingendo, & conjiciendo differat Augustinus? Nimirum eorum hoc interest, qui ad præiudicatam sententiam quo jure, quave injuria propugnandam, quæ perspicua sunt obumbrant, quæ recta contorquent, quæ innoxia commaculant. Hactenus confutationi institimus, nobisque tuendis. Quæ sequuntur ad confirmandum attinent, Defensoremque convincendum.

Perspectam itaque, indubiamque Augustini sententiam de certissimo, atque ineluctabili Romani Pontificis judicio etiam post interpositam ad plenarium Concilium provocationem, argumentis non multis, sed uno, eodemque firmissimo Augustini pronunciato diserte, valideque confirmabo. Ad Augustinum itaque Defensorem Declarationis provoco, nempe ad maximum, atque integerrimum catholicæ veritatis assertorem. Præclara est ea Augustini sententia *serm. de Verbis Apost. cap.* 10, præclarissimoque Doctore dignissima. *Jam enim de hac caussa duo Concilia* [alterum Carthaginiense, Milevitanum alterum] *Romam missa sunt ad Sedem Apostolicam; inde*

inde etiam rescripta venerunt; *caussa finita est*. Hanc tamen ita apertam, dilucidamque Augustini mentem, mirum quali, quantaque caligine obducere conatur ingeniosissimus iste Gallicanus Apologista. Duos ille mæandros pertentat, quos non modo planos, verumetiam rectos facere nititur. Namque ita edisserit, [ut ad summam ea omnia redigam, quæ fuse persequitur Part. II. lib. 14.] Quæstionum, quæ sine Synodo generali finiri possunt duplex est genus. Alterum earum quæ non sunt de re obscura, ancipitique, nec mangis altercationum nebulis involutæ, uti Augustinum ipsum exponentem audivimus. Alterum earum quas paucitas fovet Episcoporum. Utraque hæc ratio pelagianam caussam afficiebat, quæ propterea Romani Pontificis sententia absque Oecumenici Concilii congregatione finiri potuit, atque adeo debuit. Secus si res in magnam contentionem adducitur, magnæque turbæ excitantur, magnusque adest adsentatorum numerus, omnino ad plenarium Ecclesiæ judicium perferenda est.

Equidem existimo (tametsi unam, & alteram cautionem a Defensore propositam ingeniosius, quam verius, & contra expressam Augustini mentem, ne longius evadat disputatio, permitto) Existimo inquam, Gallicanum Defensorem cum duo illa autumat de hæresi Pelagiana, quæstionis facilitatem, & fautorum paucitatem, omnino jocatum fuisse, ne dicam apertissime calumniatum. Etenim, ut ab ea quæ obtru-

obtruditur facilitas, exordiamur, quis pelagianum errorem expeditum judicet atque explicatum, quem Origenis περι ἀρχῶν perspicue complectebatur, firmiterque fovebat? Hinc acerrimæ illæ, ac pene internicivæ concertationes Hieronymum inter atque Rufinum: hinc illæ item disceptationes ejusdem Sancti Hieronymi, ac S. Epiphanii cum Tohanne Hierosolymorum Episcopo: hinc etiam graves illæ dimicationes Theophili Alexandrini cum Monachis Aegyptiis. Annon Origeniana hæresis eo periculosior habenda erat, quo major fuerat SS.ᵐ Basilii, & Gregorii Nazianzeni de Origine existimatio? Annon periculum toto Oriente augebat insigne Eusebij Cæsariensis studium pro Origenis erroribus? Sed illud plane periculosissimum, quod nonnullas, easque præcipuas Pelagianas blasphemias Theodorus Mopsuestæ Episcopus post Origenem quidem, sed ante Pelagium apud Orientales evomerat, eo perniciosius, quo infelicius tot tantorumque Sanctorum Patrum summis laudibus, vivens, ac mortuus cumulatus fuerat. Quin & ipsum Pelagium eius hæresis veneno a Rufino quodam Syrio Romam adventante primo infectum fuisse, testatur Marius Mercator in præfatione ad librum subnotationum.

Verum hæc paullo fortasse altius repetita videantur. Propius itaque Pelagianam hæresim inspiciamus, quam nisi tantis altercationum nebulis involutam demonstrabo, quantis involutam

K dixit

dixit Auguſtinus quæſtionem de rebaptiſmo, ultro me nugarum, & mendacii accuſabo. Hieronymus, atque Auguſtinus, duo illa clariſſima totius Eccleſiæ lumina, quantum laboris, atque operæ inſumpſerint in refutandis Pelagianorum figmentis neminem arbitror latere poſſe, qui unius, & alterius Doctoris, Opuſcula percurrerit: quibus Clariſſimum Oroſium adjungo, utrique amiciſſimum. Hieronymus quidem multa, & præclara adverſus Pelagium conſcripſit pro aſſerenda divinæ gratiæ neceſſitate; ſed Auguſtinus enimvero talia, ac tanta, ut Hieronymus ad eum mentem advertens lib. 3. de pec. Orig. ita concluſerit: *In ſilvam ne ligna feras*.

Ac reapſe ſi quæſtio de Hæreticorum baptiſmo biennium ut maxime occupatum tenuit Cyprianum, hæreſis contra Pelagianorum Doctiſſimum Auguſtinum non minus, quam annos ſexdecim perpetuis, maximiſque diſceptationibus diſtraxit. Et ſane graviora ſunt quæ Auguſtinus pertractat, quam quæ Cyprianus, ſive Adverſariorum numerum ſpectes, ſive doctrinam, ſeu pertinaciam, ſive ingenii dexteritatem, ſive cor duplex Cæleſtii, ſeu os bilingue Pelagii, ſive tandem Pelagiani Syſtematis mobilitatem, atque vafritiam. Quocirca ſi Pelagianorum hæreſis non fuiſſet tantis altercationum nebulis involuta, næ ille perperam, atque improvide in re jocularia ſummam operam collocaſſet. Bone Deus! Qui tandem ſic ominantur? Gallicani Theologi ſcilicet, quibuſcum nondum convenit, num re vera Auguſti-

gustinus cum Pelagianis decertaverit de gratia actuali, an habituali; efficaci, an tantum excitante; qui nescio quam Semipelagianismi larvam intra Ecclesiæ Catholicæ fines etiam num summo studio insectantur, quibus contra Doctissimi eorum, qui Semipelagianismi postulantur, purum putumque exprobrant Pelagianismum, nescio an vicem rependendi libidine, nempe iis exprobrant, a quibus probabilissimum e Pelagio sumsisse arguuntur, nescio an vere. Illi inquam sic ominantur, qui novos semper gliscentesque in Ecclesia Gallicana tumultus super gratiæ necessitate, atque efficacitate, si sapiunt eo dumtaxat referre debent, quod Augustinianas Hypotheses in Pelagianæ hæreseos refutatione minus introspiciunt, quemadmodum in caussa Cypriani nihil quicquam introspexerunt. Quod si Pelagianæ doctrinæ pernicies tam aperta erat, ut facile dignosci posset, nulloque negocio vitari; læuus ergo Hieronymus, qui iterum ac tertium, summoque conatu pedem contulit cum Pelagianis. Lævus Augustinus, qui per sexdecim plus minus annos nihil sibi reliqui fecit, quo Pelagium, ac Pelagianos qua re cumque posset, convinceret, ac profligaret: lævi ex Gallis Heros, & Lazarus, qui primo apud Afros Pelagium nefarii erroris accusarunt. Lævus ex Hispanis Orosius. Lævi ex Italis Marius Mercator, atque Eusebius ille, qui adversus Pelagium ad S. Cyrillum Alexandrinum conscripsit. Lævus ex Græcis Johannes Talaja, qui apologeticum suum adversus Pelagianos ob-

tulit Gelasio R. P. Quin, & ipse Gelasius lævus, qui non solum epistolis suis, non modo Apostolatus auctoritate, verum etiam peculiari lucubratione pelagianam pestem utraque superi maris ora grassantem detexit, ac dissipavit. Lævi tandem ex Afris & LXX. Patres Concilii Carthaginiensis, & LXI. alterius Milevitani, qui omnes literis Synodicis ad Innocentium R. P. datis pelegianorum dogmatum proscriptionem maximopere postularunt etiam post absolutos in Diospolitana Synodo Pelagium, atque Cælestium. Næ tales tantique Viri πανταχῆς moti essent, si res cuique in promtu fuisset. Verum enimvero Pelagianorum caussa tantis erat altercationum nebulis involuta, ut Zosimus ipse summus Pontifex Cælestii calliditate, atque hypocrisi deceptus, utriusque Africani Concilii Antistites vehementer increpuerit, quod Herotis, ac Lazari accusationibus tam facile fidem adhibuerint; sed tandem aliquando, Cælestii, Pelagive dolis compertis, Africanas Synodos confirmavit, & Pelagium ejusque asseclas tractoria illa epistola toto orbe damnavit. Uno verbo, ni quæstio a Pelagianis proposita magnis fuisset altercationum nebulis involuta, nequicquam, quin & falso Augustinus lib. de nat. & grat. cap. 6. Pelagium *acutissimum* appellasset; uti & Cælestium lib. 2. cont. Pelag. cap. 3. hominem acerrimi ingenii, qui si corrigeretur, *plurimis profuisset*. At si Gallicano Defensori auscultes, iam cum illo propemodum credas, sapientissimum Augustinum in pelagianæ hæreseos refuta-

futatione nihilo plus ſe facturum exiſtimaſſe, quam ſi muſcas venaretur. Hæc de magnitudine quæſtionis, nunc quæ de fautorum numero.

Tametſi de pelagianæ hæreſeos propagatione nihil admodum compertum haberemus, tamen perfacile eſſet ex magnitudinæ quæſtionis fautorum numerum conjectare. Longum eſſet, fortaſſe etiam otioſum, quanquam ad hujuſce diſputationis caput omnino appoſitum, pelagianæ ſectæ primordia atque incrementa recenſere; quod neminem lateat eruditorum hominum, tam longe illam, lateque provectam fuiſſe, ut non modo Italos, ac Dalmatas, non modo Siculos, Rhodioſque, non Gallos tantum, atque Hiſpanos; non modo Palæſtinos, atque Orientales, non denique Afros tantum, ſed & ipſius Romanæ Eccleſiæ Clericos, Præsbyteroſque pervaſerit; uſqueadeo pietatis, veritatiſque ſpeciem præſeferebat: nam humanæ voluntatis arbitrium amplificare æque periculoſum eſt, atque imminuere. Porro illud pelagianum eſt, hoc janſenianum; illud arrogantiæ, hoc ignaviæ. Præſtet audire Auguſtinum epiſt.157. ad Hilar. al.68. de Pelagianorum numero ſic diſſerentem. *Plures enim ſunt, quam ſperare poſſumus, & ubi non redarguuntur, etiam illos ad ſuam ſectam ſeducunt, & ſic crebreſcunt, ut neſciam quo ſint erupturi*. Et Epiſt.177. nomine quinque Epiſcoporum inſcripta. *Non agitur de uno Pelagio, qui jam forte correctus eſt, quod utinam ita ſit, ſed tam multis, quibus loquuntur contendentibus, & infirmas, atque ineru-*

ruditas animas velut vinctas trahentibus, firmas etiam, & in fide stabiles ipsa contentione fatigantibus, usquequaque jam plena sunt omnia. Et in responso Innocentii Papæ ad Patres Concilii Milevitani. *Immo quod est dignius dolore communi jam plurimis Pelagius, Cælestiusque persuadent.* Hinc Ephesinum illud Cælestianorum Conciliabulum, cujus meminit S. Gregorius Magnus lib. 7. epist. 48. ad Anast. Antioch. Neque ego tam stupidus, & bardus, ut serio existimem, Gallicanum Apologistam hæc ignorare potuisse; ille enim vero non ignoravit, sed dissimulavit, ut verius loquar, nec dissimulavit, sed fraudolenter permiscuit. Namque illud Augustini effatum, quod hæresi pelagiana vigente, nimiumque propagata pronunciatum est, defensor Gallicanus postposuit, & ad reliquias Pelagianorum contorsit. Alterum vero, quod hæresi pelagiana inclinante, & ad obitum vergente ab Augustino proditum fuit, antevertit, & ad hæresim pelagianam jam adultam traduxit, ut alia duo inter se dissita, ac separata conjungeret, nimirum cessationem litis pelagianæ, & negationem provocationis ad plenarium Concilium. Quæ res proinde duæ, ac disjunctæ expendendæ sunt in Augustiniano contextu. *Jam enim de hac caussa duo Concilia missa sunt ad Sedem Apostolicam, inde etiam rescripta venerunt, caussa finita est.* Agit hic Augustinus de duobus Conciliis Milevitano, & Africano II adversus Pelagianos celebratis, altero sub Innocentio, & ad Innocentium misso, altero sub

Zo-

Zosimo, & ad Zosimum item misso. Horum alter nil cunctatus est quin Pelagium, atque Cælestium ecclesiastica communione privaret, eorumque errores Apostolica auctoritate configeret: alter Cælestii artibus, qui eum adivit, & Pelagii simulatione, qui fucatum fidei libellum ad eum miserat, aliquandiu distractus, nonnisi post diligentissimam inquisitionem, & post repetitas Afrorum Antistitum preces, utriusque damnationem dudum a duabus Synodis Africanis flagitatam, & ab Innocentio Prædecessore suo sancitam, ratam habuit. Quæ duo Concilia coacta fuisse in maximo disputationis æstu, satis, superque ostendunt literæ Synodicæ, & Innocentii responsum apud Augustinum Epist. 175. 176. 177. 178. 181. 182. 183. 190. Ex edit. Maur.

Denique expeditius, atque efficacius agetur si caussa Cyprianica cum Pelagiana conferatur. Profecto si absolutum S. Augustini systema percurramus, perfacile intelligemus Cyprianicam Pelagianæ concedere & quæstionis obscuritate, & fautorum numero. Etenim controversia de hæreticorum baptismo *magnis altercationum nebulis involuta* ab Augustino pronunciata est ex hypothesi dumtaxat Donatistarum, qui Catholicis *objicere solebant Cypriani literas, Cypriani sententiam, Cypriani Concilium*, de quibus tantum Augustinus vehementer dubitavit; ex consequenti verbo obscuram dixit, re negavit. Verum vix, aut ne vix quidem verbo obscurum dixit, quæ si revera obscura fuisset *quomodo potuit ad Concilii*

lii plenarii robur, confirmationemque perduci? atqui perducta fuit, non igitur obscura, sed *eliquata & declarata*. Addo & alteram sumptionem: atqui ab Stephano *eliquata, & declarata*; ergo tempore Cyprianico nequaquam erat magnis altercationum nebulis involuta. Denique tota, eaque non magna hujusce quæstionis difficultas huc evadebat, ut quispiam Cypriano demonstraret, baptismum Christi sic dari posse ab eis, *qui foras exierunt, quemadmodum amitti non potuit cum foras exirent, unde multa jam dixit* Augustinus. Multa quidem si Thesis facilitatem spectes, sed multo pauciora si cum iis conferas, quæ adversus schisma Donatianum Augustinus disputavit, paucissima vero, si conferas cum iis, quæ adversus Pelagianam hæresim literis consignavit. Cyprianicæ deinde sententiæ assertores non plures quam L in Oriente, & LXX in Africa ab Donatistis numerabantur, ab Donatistis inquam, non a Catholicis, quibus & Afrorum sub Stephano disceptatio, & Concilium Carthaginiense, fortasse etiam Iconiense, [etiamsi cum Maurinis eum locum lib.3. cont. Cresc. cap.3. explicemus, Tillemontio non probante], ex numero Donatianarum calumniarum visa sunt, Augustino præsertim, qui ibidem ita inquit. *Si omnino jam credendum sit L. Episcopis Orientalium id esse visum, quod LXX. Afris, vel aliquanto etiam pluribus contra tot millia Episcoporum, quibus hic error in toto Orbe displicuit*. Duo hic habentur, & concessio de Episcopis male opinantibus, & subjectio
de

de Episcopis catholice sentientibus . Per illam prior numerus refertur in fabulas, per hanc cum posteriori collatus fertur in irrisionem. Numerus vero, qui alterius comparatione irridetur, magnus, an modicus censendus sit, res ipsa declarat. Quinque autem illi Episcopi Pelagiani, qui Defensoris judicio in angulo Orbis allatrabant, intelligendi occurrunt, [neque enim alios comperio], Julianus, Persidius, Florus, Marcellinus, Orontius dudum a Cathedra deturbati, propterea ab Johanne Antiocheno ad suffragandum in Concilio Ephesino non admissi, quod vetitum esset a Cælestino R. P., quos meminit Synodica ad Cælestinum. Sed præterquam quod Augustinus ad Synodum Ephesinam Imperatoris literis invitatus quidem fuit, sed morte præventus interesse nequivit, id etiam observandum, Augustinum minime ad Orientales, atque ad Occidentales Pelagianos sermonem convertere potuisse, sed ad Afros dumtaxat. Ex Occidentalibus vero præter Legatos Apostolicæ Sedis, quemadmodum & ex Afris unum Pessulum Carthaginiensis Ecclesiæ Diaconum, neminem video Ephesinæ Synodo interfuisse; iccirco perperam quinque tantum Episcopos pelagianis partibus studentes numerat Defensor Gallicanus; nam Augustinus tum, quum frustulum Maximianistarum Pelagianos appellat, de Afris tantummodo fuisse locutum res ipsa suadet; quod pelagianæ caussæ examen ab Afris primo Gallorum instigatione susceptum sit, duplicique Africano Concilio rejecta, & apud duos

item Romanos Pontifices hæreſis accuſata. Quod ſi implexa illa, & circumſpecta Hieronymi ad Auguſtinum allocutio Epiſt. apud Aug. 195. *Qui contra flantes ventos ardore fidei perſtitiſti, maluiſtique, quantum in te fuit, ſolus liberari de Sodomis, quam cum pereuntibus commorari; ſcit quid dicam prudentia tua.... Et quod ſignum majoris gloriæ eſt, te omnes hæretici deteſtantur, & me pari perſequuntur odio*, de Pelagianis potiſſimum explicetur, quam ſane explicationem ſuppeditat altera ejuſdem Hieronymi Epiſtola apud Auguſtinum 113. ad Alip. & Auguſt. *Quia cooperatoribus vobis hæreſis Cæleſtiana jugulata eſt; ut cum ſuperatos, damnatoſque ſe ſentiant, tamen venena mentium non omittunt; & quod ſolum poſſunt, nos oderint, per quos putant ſe libertatem docendæ hæreſeos perdidiſſe*; ſi de Pelagianis inquam explicetur, magno eſt argumento, plures in Africa fuiſſe pelagianis partibus addictos, quam hiſtoria tradit; & quam propalare præſtabat, & præcipua tum Auguſtini, atque Alipii, tum etiam Hieronymi opera *ſuperatos*, *damnatoſque* fuiſſe, quos inter complures *venena mentium non omittebant*.

Nunc alter peræque inſignis Auguſtini locus eſt conciliandus ex lib. 4. ad Bonifac. cap. 12. *An vero congregatione Synodi opus erat, ut aperta pernicies damnaretur; quaſi nulla hæreſis aliquando niſi Synodi congregatione damnata ſit? Cum potius rariſſimæ inveniuntur, propter quas damnandas neceſſitas talis extiterit, multoque ſint, atque incomparabiliter plures, quæ ubi extiterunt, illic impro-*

bari

bari damnarique meruerunt. Atque inde per ceteras terras devitandæ innotescere potuerunt. Objurgat hic Augustinus Pelagianorum temeritatem, ac pertinaciam, quia duobus Romanis Pontificibus damnati ausi sunt ad plenarium Concilium provocare, quam provocationem perbelle irridet Augustinus. Hæresim vero pelagianam icciroo apertam perniciem ab Augustino vocitatam existimat Gallicanus defensor; quoniam ut idem ibidem inquit lib.3. cap.1. *Pelagianorum profanas novitates catholicæ aures, quæ ubi sunt, horruerunt.* Augustinus quidem sapienter, ut solet, profatur, sed Gallicanus defensor inepte satis interpretatur. Neque enim Synodi congregationem ea caussa supervacaneam duxit Augustinus, quod illam *catholicæ aures, quæ ubi sunt horruerunt*; nam eo pacto defensor vere apertam perniciem sibi creat, nobisque vel oscitantibus victoriam parat; magis enim horrendæ, magisque detestandæ catholicis auribus fuerunt hæreses Arii, ac Macedonii, quam Pelagii, quibus tamen damnandis duo illa priora, atque Oecumenica Concilia Nicænum, & C. P.num I, ne ipse quidem defensor supervacanea fuisse testabitur. Aliam itaque explanationem, atque appositiorem desiderat, que tametsi Gallicano Scriptori minus arridebit, nil quicquam refert; sat illud, superque sit, si tu censor verax, & perspicax, tuique similes vero consonam judicent, & Augustinianæ menti conformem.

Locus hic adversus Pelagianos modo exscriptus respondet alteri contra Donatistas superius expla-

nato. Ibi si quidem Augustinus semel atque iterum non solum conjicit, verum etiam sedulo affirmat, ratihabitionem *eliquatam* fuisse, ac *declaratam*, uno verbo *constitisse*, quæ verbo differunt, non re ab altera voce *aperta*. Nunc si quis roget, a quo *eliquata*, & *declarata*? facilis est, & promta responsio, nempe a Stephano R. P.; neque enim alius qui eliquarit, & declararit, quin nec alius qui eliquandi, & declarandi eo tempore proximam potestatem haberet, monstrari potest. Quod si pernicies item pelagiana *aperta erat*, a quo tandem *aperta*? nempe a duobus Summis Pontificibus Innocentio, & Zosimo; nam antea, quamquam duo Africana Concilia damnarant, quamquam Episcopi Sanctissimi, ac sapientissimi verbo, & scripto confutarant; non continuo aperta pernicies, reputata est, nisi post duo accepta Sedis Apostolicæ rescripta. Frustra siquidem Africani Patres, quos inter Augustinus connumeratur, iterum ac tertium Sedis Apostolicæ declarationem exquisiissent, si ante Romanum judicium aperta fuisset. Audi jam Innocentium R. P. Carthaginiensis Concilii Patribus hæc inter cetera reponentem. *Ut quicquid quamvis in disjunctis, remotisque Provinciis ageretur, non prius ducerent finiendum, nisi ad bujus Sedis notitiam perveniret; ut tota hujus auctoritate justa quæ fuerit pronunciatio firmaretur*. Apud Aug. Epist. 181. al. 91. Illud etiam prædixerat: *Antiquæ Traditionis exempla servantes, & Ecclesiasticæ memores disciplinæ, nostræ Religionis vigorem, non minus nunc*

in

in conſulendo, quam antea quum pronunciaretis, vera ratione firmaſtis, qui ad noſtrum referendum approbatis eſſe judicium, ſcientes quid Apoſtolicæ Sedi, cum omnes hoc loco poſiti ipſum ſequi deſideremus Apoſtolum, DEBEATUR, *a quo ipſe Epiſcopatus, & tota auctoritas ordinis hujus emerſit: quem ſequentes tam mala damnare novimus, quam probare laudanda*. Et in altero reſponſo Epiſt. 182. ad PP.es Concilii Milevitani. *Diligenter ergo, & congrue Apoſtolici conſultis honoris arcana [honoris inquam illius, quem præter illa, quæ ſunt extrinſecus, ſollicitudo manet omnium Eccleſiarum], ſuper anxiis rebus, quæ ſit tenenda ſententia, antiquæ ſcilicet regulæ formam ſecuti, quam toto ſemper ab Orbe mecum noſtis eſſe ſervatam. Verum hæc miſſa facio; neque enim hoc veſtram credo latere prudentiam; qui id enim actione firmaſtis, niſi ſcientes quod per omnes Provincias de Apoſtolico fonte petentibus reſponſa ſemper emanent? PRÆSERTIM QUOTIES FIDEI RATIO VENTILATUR?* Quibus in locis, nonnullis prætermiſſis, quæ ultro ſe produnt, duo ad rem noſtram obſervare libet. Alterum, Africanos Patres auſos non fuiſſe peremptoriam de Pelagio, & Cæleſtic ſententiam ferre niſi Romani Pontificis auctoritate confirmatos, quam ob id enixe obteſtabantur. Alterum, cauſſam pelagianam fuiſſe de rebus *ANXIIS*, h.e. ſollicitis, ac difficilibus, etiam *firmas animas, & in fide ſtabiles ipſa contentione fatigantibus*. Hinc Zoſimi cunctatio, atque hæſitatio. Hinc Syxti Romani Præsbyteri dubitatio,

hinc etiam cujusquam Romani Clerici in Pelagium, Cæleſtiumque proclivitas. Utrinque vero id plane conſequitur, pelagianam hæreſim continenter quidem *perniciem* fuiſſe, at non ſemper *apertam*. Auguſtinus porro, qui unus fuit e Patribus Milevitani Concilii *apertam perniciem* vocitavit. Ecquando, eccur *apertam* vocitavit? Tum apertam dixit, quum jam duo reſcripta ab Urbe in Africam advenerant. Ea autem de cauſſa apertam affirmavit, quod Pelagiani plenarium Concilium appellaſſent; perinde ac ſi illorum cauſſa idoneo plenoque judicio cognita non fuiſſet, *quamvis dederit illis Eccleſia Catholica judicium quale debuit, ubi cauſſa illorum finita eſt*, inquit Aug. lib. 3. cont. Julian. cap. 1. Non uti explicat defenſor *tantæ ſcilicet paucitati, & in aperta pernicie*; nam ante damnationem multo plures fuiſſe Pelagianos quam credi poſſent, ſatis oſtendi. Illorum autem hæreſim pro *APERTA pernicie* habitam fuiſſe ante Sedis Apoſtolicæ reſcripta, jam negavi, atque etiam nego.

Reliquum eſt, ne videar difficultatem ſubterfugere, ut ea perſequar quæ Auguſtinus ſubdidit poſt ea verba. An vero Congregatione Synodi opus erat, *ut aperta pernicies damnaretur*. Quæ ſequuntur hæc ſunt. *Quaſi nulla hæreſis aliquando, niſi Synodi congregatione damnata ſit. Cum potius rariſſimæ inveniantur, propter quas damnandas neceſſitas talis extiterit, multoque ſint atque incomparabiliter plures, quæ ubi extiterunt, illic improbari, damnarique meruerunt.* Ad hæc

ita

„ ita Gallicanus Defensor. „ Perpendant illud,
„ *UBI EXTITERUNT*, *ILLIC &c.* atque il-
„ lud *inde devitandæ* nulla gravioris a Romana
„ Sede censuræ mentione; neque enim Ecclesiæ
„ talem sententiam expectarunt, ut Manichæos,
„ Ophitas, Collyridianos, Tertullianistas, a-
„ liasve, sive manifeste impias, sive obscuras,
„ levesque sectas per loca excitatas, aut horre-
„ rent, aut contemnerent. Neque dignæ sunt
„ habitæ propter quas Romani se Pontifices com-
„ moverent. „ Atque utinam hæreses ubi exo-
riuntur, ibi continuo suffocarentur. Sed quid, si ubi extiterunt illic improbari damnarique non possent? Cogendum, inquis, Concilium Provinciale. Quid si universa Provincia eadem sanie infecta esset? Convocandum Concilium Nationale. Quid si Regnum universum errori jam grassanti adhæresceret? Tunc enimvero indicendum esset Oecumenicum. Quid si pestis undique grassaretur? quid si bella undique arderent? quid si persecutiones recrudescerent? quid si universæ Regiones, quæ sunt ad Occidentem solem perinde atque eæ, quæ sunt ad Orientem in Barbarorum manus [quod Deus avertat] inciderent? qui Concilium plenarium convocetur? Num Ecclesiæ pax, & tranquillitas fortissimum illud constituunt & antiquissimum Ecclesiæ fundamentum? Num bella, num pestis, num Tyranni, num Barbari ineluctabile Ecclesiæ judicium, & Christi Domini jussa, & promissa irrita facerent? Minime gentium; tunc enimvero ad Petri Cathedram deferenda est

gra-

gravis quæstio. Aisne Sedis Apostolicæ judicium tum saltem irreformabile esse, summum, solique Deo subjectum? quippe ais, si universæ Ecclesiæ unanimis accedat consensio, sin minus negas, aut dubitas quidem certe. Quid si universæ, quæ supersunt in Orbe Terrarum Ecclesiæ in hæresim labantur? At atribilem tibi commoveo: quid stomacharis? Cur mihi succenses? Quid commerui? aut in quo peccavi Gallicane Defensor? Num animum tuum offendi quod videar opinatus esse reliquas omnes Ecclesias a fide uno eodemque tempore deficere posse? si negas, qui probabis? si affirmo, qui me convinces? Annon a fide defecerunt quatuor illæ Apostolicæ Ecclesiæ Antiochena Ephesina, Alexandrina, & Hierosolymitana? Quid de septem illis Asiæ Ecclesiis, in septem candelabris, quæ sunt ante Altare Dei, designatis? annon omnes interierunt? Quid de Ecclesia Carthaginiensi post Romanam *eminentissimam*? quid de tot Africæ Ecclesiis prope infinitis? ecquæ una ex omnibus reliqua est? Quidni liceat pari pacto de ceteris non Apostolicis, non tam Deo caris, non eminentissimis pertimescere? præsertim cum Dominus Matth. 24. 21. prænunciaverit in novissimis diebus *tribulationem magnam, qualis non fuit ab initio mundi, neque fiet*. Quod si persecutionibus gliscentibus innumerabiles perierunt Ecclesiæ, cur omnium acerbissima sæviente, quæ reliquæ sunt, non intercidant, aut intercidere nequeant? Num dubitas tum catholicam dicere, quum

unum

unum esset Ovile, & unus Pastor? Annon catholica fuit Hierosolymitana, quum unica fuit? Annon itaque catholica foret Ecclesia Romana, quæ perpetuo perstabit, si una omnium superesset? Anne intelligis perpetuitatem illam Ecclesiæ Romanæ a Christo Domino promissam non cuiquam alteri fundamento superstrui quam constantiæ in fide? Nam qui dixit: *Rogavi pro te Petre ut non deficiat fides tua*, & idem dixit: *& portæ inferi non prævalebunt adversus eam*. Ibi certissimum Doctoris judicium pollicetur, hic inconcussam Cathedræ stabilitatem. Tum demum si hæresis suboriatur, concedis ne Romani Pontificis ασφαλειαν? namque ita prorsus fingendum ut te reducam in viam; sed Tu Defensor tam sagax, quam qui maxime, hanc, & hujuscemodi suppositiones magno astu occupasti; tertiæ siquidem parti Articuli IV. Declarationis Gallicanæ innixus, qua Romani Pontificis judicium tum demum *irreformabile* dicitur, quum *Ecclesiæ consensus accedit*, communem illam cautionem statuisti, ut ejuscemodi *consensus* necessarius sit, quicunque, & quocunque modo obtineri potest; adeo istuc tibi persuasisti, ut ordinatæ huic, absolutæque hypothesi jam reponere videaris, tum itidem necessarium fore Romani Cleri, Romanæque Plebis consensum; neque enim video quod aliud pateat effugium; perspicue enim Par.II. lib. 12. cap.6. id tibi ostendendum suscipis ex iis verbis Concilii Apostolici Hierosolymis habiti de Legalibus: *Visum est Spiritui Sancto, & nobis* totam

vim *Spiritus* in ipsa consensione positam esse. Sine me e Bellarmini Siccitate[ut ais]& ad Scholæ formam nunc tibi reponere. In eo Concilio Apostolico Ecclesiæ consensus decens fuit, permitto: necessarius, enim vero nego. Et do vadem V Synodum, cui Vigilius Papa quamquam CP.[li] degens interesse renuit, de quo propterea Justinianus Imperator ejusdem Concilii Patres adhortans, iisque [tuo præsertim judicio]auctoribus, & probantibus, sic habet: *Inter nos placuit tam ipsum* Vigilium, *quam nos communiter convenire, & quod Sacerdotes decet communibus quæstionibus finem communem imponere .... pro his ad memoriam ejus produximus magna illa Apostolorum exempla, & Patrum traditiones: Licet enim Sancti Spiritus gratia, & circa singulos Apostolos abundaret, ut non indigerent alieno consilio ad ea, quæ agenda erant, non tamen aliter voluerunt, de eo, quod movebatur, si oporteret gentes circumcidi, definire, priusquam communiter congregati divinarum Scripturarum testimoniis unusquisque sua dicta confirmaverunt. Unde communiter de eo sententiam protulerunt; visum est Spiritui Sancto, & nobis.* Omitte illud *decet*, quod interdum quid majus refert, quam meram decentiam; perpende alterum, *ut non indigerent alieno consilio*, videntur ne tibi Apostoli necessitatem habuisse Synodi convocandæ ad Disciplinæ caussam definiendam? Quod si non habuerunt; ergo unusquisque Apostolorum per se ipse eam caussam definire potuit nulla erroris formidine. Nunc quæro abs te: Cur Justinianus Patribus auctoribus & probantibus Apostolorum

exem-

exemplum, conciliumque usurpavit? nonne & ad Vigilium alliciendum ut ei Synodo interesset, & ad carpendum quod non interfuerit? ergo censuit Imperator Patribus autoribus, & probantibus, Vigilium Petri Successorem, non secus atque Apostolos solum per se eam controversiam dirimere potuisse nulla errandi suspicione; sed ob prudentem dumtaxat oeconomiam *communiter sententiam proferre* debuisse, quæ quidem circumspectio in hac Synodo locum præcipuum obtinebat, quod ea quæstio potissimum ageretur, quæ ad factum pertinebat, verius quam ad jus, de quo Vigilio cum Imperatore, & Patribus conveniebat, ut ex literis Justiniani ad Patres Concilii: quemadmodum & in Hierosolymitano Apostolorum Concilio multa observanda occurrunt, quæ thesim illam a Defensore susceptam loco superius adducto enervant, sed accuratiorem longioremque inquisitionem desiderant, quam non est hic suscipiendi locus.

Neque ego tam impudens, aut demens, ut non unam, quæ subesse potest, Synodi plenariæ convocandæ caussam inficiari auxim. Verum enimvero hanc plenarii Concilii cogendi necessitatem, præsertim post Romani Pontificis definitionem, a Gallicanis Theologis adeo hoc tempore jactatam, necessariam dico, non simpliciter, ut ajunt Scholastici, sed secundum quid, non ob divinum mandatum, sed ob civilia dumtaxat officia, uno verbo ob prudentem oeconomiam; nimirum, ut partium studia ponantur, ut partes concilientur, ut quæ dubia sunt, illustrentur, quæ perspicua proponantur; ut aber-

rantes in viam redeant; pertinaces resipiscant;obstinati damnentur; ut Pastores qui hæretica scabie infecti sunt,personam abjiciant,ac detegantur,ut frumentum a zizanio secernatur; ut ecclesiastica disciplina (si ita facto opus sit) restituatur,atque emendetur;ut absentibus,indoctis præsertim,incautis,ac simplicibus quæcunque deinceps adimatur suspicio; denique ut Catholicæ Ecclesiæ perduellibus, Summoque Pontifici infensis nullus pateat purgationis obtentus. Uno verbo, ut ait Augustinus, *ad luculentam illustrationem, confirmationemque*. Quæ talia, ac tanta commoda dicito,per me licet, sed necessaria nonnisi abusive pronunciabis; eo fere pacto, quo multa vel inepta, & futilia ad jucunditatem excitandam necessaria dicimus. Quod non eo dixerim, quod futile, & ineptum plenarium Concilium existimem; commodum enim, atque utile affirmo,sed vere & proprie non necessarium. Quo sensu non semel Augustinus in hypothesi,ac paullo indulgentius,quod omnino Donatistis connivere vellet, Concilii plenarii convocationem vendicat; ad quam absolute, rectisque oculis respiciens,appellationem a Papæ judicio ad Concilium maximum duxit hæreticæ impudentiæ argumentum; ita enim locum ad Bonif. lib.4. cap. 12. hactenus pertractatum conclusit. *Verum istorum superbia hanc etiam gloriam captare intelligitur, ut propter illos Orientis, & Occidentis Synodus congregetur. Orbem quippe Catholicum, quoniam Domino eis resistente,pervertere nequeunt,saltem commovere conantur.*

Vi-

Vides jam Cenſor doctiſſime, defenſorem Declarationis Gallicanæ vere *tantis altercationum nebulis* perſpicuam veritatem obvolviſſe, & Auguſtini mentem audacter non minus quam acute contorſiſſe. Qui maximus, Sanctiſſimuſque Doctor, ſi in hac tanta rerum, temporumque perturbatione exiſteret, puto ſic ageret, & loqueretur.

Quid eſt Gallicani Paſtores, quibus Dominici Gregis portio florentiſſima commiſſa eſt, quod eam mihi adjudicatis ſententiam, quam hæreſis concepit, ſchiſma peperit, vindicta aluit, pertinacia eduxit? An quia dixi futurum fuiſſe, ut Cyprianus Concilio acquieſceret, qui Stephani decreto non acquievit, continuo edocui, poſſe quempiam citra contumaciam ab Epiſcopi Romani ſententia ad judicium plenarium provocare? Recurrite cuncta, quæ adverſus Donatiſtas opuſcula conſcripſi. Videte illic quot diſſimulavi, quæ reprehendenda fuerant: quot permiſi quæ deneganda; quid enim agendum ſuccurrebat cum hominibus Diabolo pertinacioribus, niſi eorum ſuppoſitionibus omnino ſubſervire? An Cyprianus rebaptizaverit, vehementer dubitavi, ſi rebaptizavit, multimodis purgavi. Plus mihi præbebant Cyprianicæ literæ emolumenti ad ſchiſma dirimendum, quam difficultatis ad hæreſim profligandam. Iccirco quæ hæreſi favebant, diſſimulavi: quæ ſchiſma impetebant, pertractavi, celebravi, amplificavi: Quod ſi ſecus res poſtulaſſet contra quam ſcripſi ſcripſiſſem. Fallaciſſimi enimvero erant, vaferrimi, mendaciſſimi, mobiliſſimi; qui propterea non ſemel me im-

pulerunt, ut ea fingerem, quæ non vellem, & ea permitterem quæ non possem. Quod si tot, tantaque jurgia, quæ periculum habent perniciosæ dissensionis persentiscere potuissem, procul dubio aut conniventiam meam temperassem, aut omnino a connivendo abstinuissem. Egone Fratres carissimi eam vobis provocationem concedam, quam Pelagianis pernegavi? Egone appellationem hanc ratam habeam, qui judicii plenarii necessitatem post ultimam Melchiadis sententiam in caussa Cæciliani sum inficiatus? Num magis Donatistis confidebam, quam Cypriano? An saluti Cypriani desperabam, quam Donatistis promittebam? Desperassem autem, si illam in plenario Concilio collocassem, quod Cypriani temporibus neutiquam cogi potuit. Quis me serio tum judicasse ominetur, quum medicinam imaginariam proposui? quam etsi serio proposuissem, non necessariam, non extremam, sed commodam, sed utilem ut maxime proposuissem. Nam quo ego pacto necessariam ducerem Cypriano mitissimo, ac pacatissimo, quam ne ipsis quidem Donatistis obstinatissimis, ac turbulentissimis necessariam duxi? Quod si mihi de Cypriano fingenti auscultatis, jam me de vobis fingentem exaudite. Si quinque ex Gallia Antistites dogmaticum Apostolicæ Sedis decretum ab omnibus, & singulis Catholicæ Ecclesiæ Episcopis receptum non recipiunt, annon juxta contumaces essent ac quinque illi Pelagianorum Episcopi, qui ejusdem Romanæ Cathedræ rescripta non receperunt? Utrobique de Gratia
Dei

Dei caussa est: Gratiam alteri eliminant, alteri commaculant; nec mihi detestabilior est qui donum Dei inficit, quam qui inficiatur. Si quinque illis Pelagianorum Episcopis, vestro quidem judicio, Synodus plenaria concedi non debuit, num quinque vestris me Judice concedatur? Si Ecclesia Catholica dedit Pelagianis judicium quale debuit, ubi illorum caussa finita est, quidni vestrorum caussa finiatur, quibus item dedit judicium quale debuit? Cur ergo provocant ad Concilium plenarium, ubi non alii sedebunt Judices, præterquam ii, a quibus jam damnati sunt? Anne sentitis, provocationem hanc Hæreticis magnopere arridere, Catholicis contra vehementer displicere? Anne videtis suspectam habendam esse medelam, quam & amici refugiunt, & inimici propinant? Ne vocetis Assentatores eos, qui hanc provocationem rejiciunt, ne fiant desertores qui recipiunt. Pertimescite, quod nemo unus illorum, qui eam adhibuit, sanus factus est. Si Prædecessores vestri hodiernas turbas, quibus Gallicana divexatur Ecclesia præsentire potuissent, nunquam declarationem illam superiori sæculo confecissent; sed illi factum pro infecto habuerunt; nam quæ fiunt pertinaci opinione cogente, inficiuntur conscientia reclamante. Si celeberrimus ille Meldensis Antistes Ecclesiasticæ unitatis, fideique Catholicæ Studiosissimus ominari potuisset, defensionem illam suam, [si quidem sua dicenda est], præcipuum Jansenianis erroribus præsidium fuisse aliquando allaturam,

næ talis tantusque Vir tam pius, tam sapiens ab ea scriptione abstinuisset; sed ille jussus conscripsit, injussus conticuit. Quid quod Rex ille fortissimus, atque piissimus Defensionem Gallicanæ Declarationis conscribi jussit, nec postmodum ejusdem exemplum aut exquisivit, aut repetiit? Quidquod ab Episcopo Tracensi sibi oblatum accepit quidem, sed quoad vixit, suppressit? nisi id est quod Regis fortissimi sapientia, Religioque suadet: qui sæculo suadente suam, suorumque existimavit defendere auctoritatem, Christo intus admonente veritus est; ne Catholicam offenderet veritatem. Quid amplius ei Declarationi confiditis, quæ tot, tantasque turbas toto Orbe excitavit? Cui Belgæ, Helvetici, Itali, Hispani, Germani, Pannonii, Gallique ipsi repugnarunt? Qui tandem ratam habetis, quam ipsimet Auctores literis suis ad Romanum Pontificem datis irritam fecerunt? Censetisne talem ac tantam veritatis speciem præferre Declarationem illam XXXIV. Episcoporum, qualem, ac quantam Concilium Africanum XC. pene Patrum, quibus BB.ᵐ Cyprianum præsedisse creditis, præferebat? Fuerint sane Episcopi illi duo Tornacensis ac Meldensis perinde docti, atque integri ut Cyprianus. Habeat, per me licet, Gallicana Declaratio ex canonibus, & Patribus tantum roboris, auctoritatisque, quantum ex sacris literis Africana sententia visa est habere; quid est quod alteram cum Petri Successore improbatis, alteram contra Petri Successorem acceptatis? An

vero

vero quia Synodus nunc cogi potest, quæ tum non potuit?non igitur quia Romanus Pontifex tum falli nescius, nunc errori obnoxius; nam qui cum Petro judicat, pro Christo, & per Spiritum ejus, semper verus est; sed quod ibi amor fidei vigeat, hic studium partium. Quare si Petrus solus damnat, damnate, si damnat cum Ecclesia universa, etiam, atque etiam damnate. At cur si damnat cum pluribus,vos absolvitis cum paucis? Porro quid est hoc nisi neque cum Petro, neque cum Ecclesia judicare, sed sapere apud semetipsos? quin & a Petro, & ab Ecclesia damnari? Nos miseros, si jurgia,quæ pridem, ac dudum vestri excitarunt, ad plenarium judicium deferrentur, quid aliud Ecclesiæ expectandum nisi schisma & jactura? Eja Antistites Verandi doctissimi ac Religiosissimi, si Ecclesiam Matrem diligitis, Christianæ plebis Patri usquequaque obtemperate. Non imminuatis Apostolicam auctoritatem, ne amplificetis hæreticam temeritatem; nam qui Petro eripit, nunquam Ecclesiæ donat, sed Parentem exspoliat, ut inimicos, ut transfugas, ut prædones, ut grassatores locupletet. Quamobrem vos oro, atque obtestor Fratres mihi in Domino dilectissimi per viscera misericordiæ Dei nostri, per Unigenitum Filium ejus, perque Sanctum utriusque Spiritum, ut aureum illud, planeque divinum dictum BB.mi Martyris, & Coepiscopi nostri Cypriani ad Cornelium R. P. de Novatiano crebris, ac luctuosissimis experimentis posterioribus sæculi comprobatum

batum mente animoque complectamini. *Neque enim* [inquit] *aliunde hæreses obortæ sunt, aut nata schismata, quam inde, quod Sacerdoti Dei non obtemperetur, nec unus in Ecclesia ad tempus Sacerdos, & ad tempus Judex vice Christi cogitetur, cui si secundum Magisteria divina obtemperaret Fraternitas universa, nemo adversum Sacerdotum Collegium quicquam moveret*.

Quis nam alter esset homo me audacior, aut confidentior, si unum post Augustinum verbum proloquerer? Itaque conticesco. Sic interim de me censeo, ut tum denique stare videar quum punctum tulerim suffragii tui; illud etiam te rogo, ut ad Altare Domini memineris mei. Opto te Vir doctissime semper bene valere.

Dabam Venetiis ex Ædibus Magnæ Domus Ad diem XIX. Nov. Anni CIƆIƆCCXXXIII.

4–1